

EUROPEAN CENTRE
FOR MINORITY
ISSUES KOSOVO

Topluluklar: Haklarınızı Biliniz

Topluluklar ve onların üyelerine yönelik kitapçık

İstikrarlı Çok-Etnikli bir Kosova
için Çalışmak

Desteklenmiştir

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Federal Department of Foreign Affairs FDFA

Teşekkür

ECMI Kosova İsviçre Dışışleri Bakanlığı Federal Departmanı (FDFA)'na, 'Kosova'daki Azınlık Toplulukları için Etkin Yönetimin Desteklenmesi' projesi çerçevesinde, söz konusu kitapçığın yayınlanması için sağladığı mali destek nedeniyle teşekkür ederiz.

ECMI Kosova www.ecmikosovo.org

ECMI Kosova, istikrarlı çok-etnikli bir Kosova'yı destekleyen katılımcı, temsili, topluluklara-duyarlı kuruluşların oluşturulmasını amaçlayan, Kosova'daki azınlık konuları üzerine çalışan bir sivil toplum kuruluşudur.

ECMI Kosova ilgili yasaların geliştirilmesi, güçlendirilmesi ve uygulanmasına katkıda bulunmaktadır, topluluklar ile ilgili hükümet organlarının kurumsallaşmasını desteklemektedir ve sivil toplum aktörleri ile hükümet arasında yapıcı ve sürdürülebilir bir işbirliğinin oluşturulması konusunda kapasitelerini geliştirmektedir.

Anne Tereza caddesi, No. 41 Daire. 29
10000 Priştine
Kosova
Tel. +381 (0) 38 224 473

Čika Jovina caddesi, No. 3 Kat 1
38220 Kuzey Mitroviça
Kosova
Tel. +381 (0) 64 00 55 488

Feragatname

Bu yayın İsviçre Dışışleri Bakanlığı Federal Departmanı (FDFA) desteğiyle hazırlanmıştır. Yayının içeriği üzerindeki sorumluluk ECMI Kosova'ya aittir ve hiçbir şekilde FDFA'nın görüşünü temsil ettiği şekilde algılanamaz.

Telif hakkı

© Avrupa Azınlık Konuları Merkezi (ECMI) Kosova, Ekim 2013. Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü ECMI Kosova izni olmadan çoğaltılamaz, geri dönüşüm sisteminde saklanamaz veya herhangi bir şekilde veya başka bir yolla, elektronik, mekanik, resim kopyalama, kayıt veya tarafından iletilen, çoğaltılamaz.

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ.....	6
II. SİZİN HAKLARINIZ NEDİR?	8
2.1. Kosova’da ‘topluluklar’ nedir ve bunların üyesi kimdir?	8
2.2. Anti-Diskriminasyon: Hangi esasa göre?	9
2.3. Güvenlik ve Hareket Özgürlüğü	10
2.4. Kimlik Hakları	11
2.5. Kültür ve Din	11
<i>Kültür</i>	11
<i>Din</i>	12
<i>Dini ve kültürel miras</i>	14
2.6. Dil.....	15
<i>Devlet düzeyinde dillerin kullanımı</i>	16
<i>Belediye düzeyinde dillerin kullanımı</i>	17
<i>Adalet sisteminde dillerin kullanımı</i>	20
<i>Kişisel isimler</i>	21
<i>Özel sektörde dillerin kullanımı</i>	21
2.7. Medya	22
<i>Genel durum</i>	22
<i>Kamu yayıncılığı medyası</i>	23
2.8. Eğitim	24
<i>Müfredat</i>	24
<i>Eğitim dili</i>	25
2.9. Ekonomik ve Sosyal İmkânlar	29
<i>Genel durum</i>	29
<i>İstihdam</i>	29
2.10. Sağlık.....	31

<i>Genel olarak</i>	31
<i>Arttırılmış belediye yetkileri</i>	32
2.11. Siyasi Katılım	32
<i>Siyasi partiler</i>	33
<i>Merkezi düzey</i>	34
<i>Belediye düzeyi</i>	41
III. HAKLARINIZIN İHLAL EDİLMESİ DURUMDA NE YAPILMALIDIR	44
2.12. Ombudsperson	44
2.13. Belediye Kararına karşı Talepler	47
<i>Doğrudan mekanizmalar</i>	47
<i>Dolaylı mekanizmalar</i>	48
2.14. Konuya-Dayalı Mekanizmalar	49
<i>Diller Komiserliği Ofisi</i>	49
<i>Kosova Sivil Hizmetleri Bağımsız İnceleme Kurulu (BIK)</i>	51
YASAL ÇERÇEVE	53

KISALTMALI SÖZCÜKLER LİSTESİ

BİHB	Belediye İnsan Hakları Birimi
BMK	Bağımsız Medya Komisyonu
BTGDO	Belediye Topluluklar ve Geri Dönüş Ofisi
DKO	Diller Komiserliği Ofisi
EHTB	Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı
ECMI Kosova	Avrupa Azınlık Konuları Merkezi Kosova
FEİB	Fırsat Eşitliği İlkesi Bildirimi
GDTHÇK	Geri Dönüş ve Topluluk Hakları ve Çıkarları Komitesi
IOB	Bağımsız Gözetim Kurulu
KGK	Kamu GÜdümlü Kuruluşlar
KSK	Kosova Savcılık Konseyi
KYK	Kosova Yargı Konseyi
ÖKA	Özel Koruma Alanları
RTK	Kosova Radyo Televizyon Kurumu
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
TDK	Topluluklar Danışma Konseyi
TSBBY	Topluluklardan Sorumlu Belediye Başkan Yardımcısı
TSMBY	Topluluklardan Sorumlu Meclis Başkanı Yardımcısı
TTK	Topluluklar Temsil Kuruluşları
UNMIK	Birleşmiş Milletler Kosova Geçici Yönetim Misyonu
UvGK	Uygulama ve Gözetleme Konseyi

I. GİRİŞ

Kosova Cumhuriyeti'nde yaşayan tüm bireylerin eşit bir şekilde temel insan haklarının korunmasına dair hakkı vardır. Bu haklar, örneğin, genel olarak ayrımcılığa karşı korunma hakkı, doğuştan itibaren yaşama hakkı, ifade özgürlüğü ile toplanma hakkı ve diğer birçok hakları içermektedir.

Bununla birlikte, Kosova'da yaşayan azınlık topluluğu üyeleri bu temel insan haklarından çoğunluk topluluğu üyeleri ile aynı şekilde yararlanamayabilir. Örnek olarak, ifade özgürlüğü evrensel bir hak olmasına rağmen, topluluk üyelerinin kendilerini sadece konuşmadığı veya anlamadığı bir dilde ifade etmesi istenirse bu anlamını yitirmektedir. Bu nedenle, toplulukların 'oyun sahasını aynı düzeye getirmek' için bazı *ek* haklara ihtiyacı vardır. Topluluklara yönelik bu ikincil katman koruma hakları topluluk üyelerine kendi temel haklarından tam anlamıyla yararlanmasını sağlamaktadır.

Kosova'da yaşayan toplulukların hakları birincil ve ikincil derecedeki mevzuat tarafından garanti edilmektedir, özellikle, Kosova Cumhuriyeti Anayasası ve Kosova'daki Topluluklar ve onların Üyelerinin Haklarının Korunması ve Geliştirilmesine dair kapsamlı Yasa (03/L-047),¹ ki bunların her ikisi de topluluk haklarını geniş kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Buna ilaveten, belirli konuların daha ayrıntılı bir şekilde ele alınması için birtakım özel yasalar onaylanmıştır, ki bunlardan bazıları şunlardır: Kosova Cumhuriyeti Belediyelerindeki Eğitim Yasası (03/L-068), Kosova Cumhuriyeti'nde Üniversite Öncesi Eğitim Yasası (2011/04-L-032), Dillerin Kullanımı Yasası (02/L37), Yerel Özyönetim Yasası (03/L-040) ve Özel Koruma Altındaki Bölgeler Yasası (03/L-039). Kosova'da topluluk haklarıyla ilgili en önemli yasaların kapsamlı bir listesi için 4. bölüme başvurunuz.

Bu broşürün amacı topluluklar ve onların üyelerine kendi yasal hakları hakkında ayrıntılı ve kapsamlı bir şekilde bilgi vermektir. Birinci bölüm bu hakları konu bazında sıralamaktadır, konuyla ilgili en önemli hükümlerin altını çizerek. İkinci bölüm söz konusu hakların ihlali durumunda nelerin yapılması

¹ Bundan böyle, Topluluklar Yasası.

gerektiğini açıklamaktadır ve ilgili kurumlar düzeyinde Şikâyette bulunmak için atılması gereken adımlar hakkında bilgi vermektedir.

II. SİZİN HAKLARINIZ NEDİR?

2.1. Kosova’da ‘topluluklar’ nedir ve bunların üyesi kimdir?

‘Topluluk’ terimi Kosova’da iki farklı anlamda kullanılmaktadır. Birinci durumda, etnik kimlik, dil veya din gibi ortak özellikleri paylaşan bir grubu ifade etmek üzere kullanılan genel bir anlam taşımaktadır. Bu bağlamda kullanıldığında, onların azınlık veya çoğunluk durumunda olduğuna bakmaksızın, Kosova’da yaşayan *tüm* toplulukları kapsamaktadır.

Bununla birlikte, hukuki anlamda, Kosova’daki azınlık guruplarını ifade etmek üzere de kullanılmaktadır.² Kosova mevzuatı çerçevesinde, ‘topluluklar’ ifadesi “geleneksel olarak Kosova’da yaşayan, çoğunluk durumunda bulunmayan, ortak ulusal, etnik, kültürel, dilsel veya dini özellikleri paylaşan guruplar”³ olarak tanımlanmaktadır. Bunlar, açıkça, şunları içermektedir:

- Sırlar
- Türkler
- Boşnaklar
- Romanlar
- Aşkaliler
- Mısırlılar
- Goralılar
- Hırvatlar
- Karadağlılar

Bununla birlikte, yukarıda verilen bu liste eksiksiz değildir ve liste dışında yer alan “diğer topluluklar” da bu haklardan yararlanabilir.

² Avrupa Azınlık Konuları Merkezi (ECMI), Kosova, “Bağımsızlık sonrası Kosova’da Topluluklara yönelik Kurumsal Çerçevenin Güçlendirilmesi”, Rapor, Ocak 2009, s.11.

³ Kosova Cumhuriyeti’nde Topluluklar ve Onların Üyelerinin Haklarının Korunması ve Geliştirilmesine yönelik 03/L-047 sayılı Yasayı Değiştiren ve Tamamlayan Yasa, Madde 1.

Kosova genelinde çoğunluk durumunda bulunan (Arnavut) topluluğu üyelerinin de azınlık konumunda olduğu belediyelerde “topluluklar” tanımına dâhil edildiği ve dolayısıyla topluluk haklarından yararlanabildiği belirtilmelidir.

Topluluk hakları hiçbir zaman Kosova yasaları veya uluslararası hukuki standartlarına aykırı bir şekilde uygulanamaz.

2.2. Anti-Diskriminasyon: Hangi esasa göre?

Kosova’da yaşayan tüm bireyler Devlet tarafından ayrımcılığa karşı güvence altına alınmıştır. Ayrımcılığın topluluk üyelerinin kendi temel haklarını kullanmasını engellediği durumda, Devlet sorunu çözmek için özel önlemler almalıdır.

Ayrımcılığın yasaklandığı alanlar

Birçok alanda ayrımcılığın yapılması yasaklanmıştır. Topluluklar için özel öneme sahip alanlar ulusal, etnik, kültürel, dilsel ve dini kimlikleri ile ilgilidir.⁴

Dolaylı ve dolaysız ayrımcılık

Ayrımcılık ‘dolaylı’ ve ‘dolaysız’ olmak üzere iki şekilde görülür.

- ‘Dolaylı’ ayrımcılık kıyaslanabilir bir durumda bir kişinin diğer bir kişiye nazaran daha avantajlı muamele gördüğü durumda meydana gelir.
- ‘Dolaysız’ ayrımcılık görünüşe göre tarafsız bir hüküm veya uygulamanın aslında belirli bir grubu onların ulusal, etnik, kültürel, dilsel ve dini kimliklerine dayanarak dezavantajlı duruma düşürdüğü durumda meydana gelir.⁵

⁴ Anayasa, Madde 24.2; Topluluklar Yasası (03/L*047), Madde 3.3. Ayrımcılık Karşıtı Yasası (2004/3) 2004 cinsiyet vs. gibi alanlarda da ayrımcılığı yasaklamaktadır (Madde 2.a).

⁵ Topluluklar Yasası (03/L-047), Madde 3.3; Ayrımcılığa Karşı Yasa (2004/3), Madde 2.a, 3.a, 3.b.

Dolaylı ayrımcılık örnekleri:

- Bir işveren kadınları yönetici konumundaki göreve almayı reddetmektedir. Bu cinsiyete dayalı dolaylı ayrımcılık uygulamasıdır.
- Bir dükkan belirli bir etnik gruba mensup kişileri kabul etmemektedir. Bu etnik mensubiyete dayalı dolaylı ayrımcılık uygulamasıdır.

Dolaysız ayrımcılık örnekleri:

- Bir temizlik şirketi çalışanlarının orta okul diploması ve on yıl çalışma tecrübesinin olmasını talep etmektedir. Sıradan bir temizlik görevi ne orta okul diploması ne de on yıl çalışma tecrübesini gerektirmektedir. Dolayısıyla, bu uygulama gençlere (on yıl çalışma tecrübesi olmayan) ve genel olarak orta okulu tamamlayamayacak durumda olan topluluklara yönelik bir dolaysız ayrımcılık uygulaması olabilir.

Eğer belirli topluluğa üye olmanız veya bağlılığınız nedeniyle tehdit veya ayrımcılık uygulamasına maruz kalıyorsanız - korkutma, kin veya şiddet dâhil – Devlet sizi korumak için tüm önlemleri almak zorundadır.⁶ Aynı şekilde, bu nedenlerden dolayı kendi temel haklarınızı uygulayacak durumda değilseniz, Devlet sorunu çözmek için “özel önlemler” almalıdır.

Alınan bu önlemler ayrımcılık olarak görülmemektedir, söz konusu amaç yerine getirilinceye kadar uygulanacaktır.⁷

2.3. Güvenlik ve Hareket Özgürlüğü

Topluluğun bir üyesi olarak, Kosova sınırları içerisinde hareket özgürlüğü ile güvenlik ve asayiş hakların garanti altına alınmıştır. Devlet sizin adınıza bu hakları korumakla yükümlüdür.⁸ Bir Kosova vatandaşı/yasal sakini olarak, istediğiniz yerde yaşamayı seçme hakkınız da vardır.⁹

⁶ Anayasa, Madde 48.3; Topluluklar Yasası (03/L-047), Madde 3,2.

⁷ Topluluklar Yasası (03/L-047), Madde 3.3. ve Madde 1.2.

⁸ Topluluklar Yasası (03/L-047), Madde 3.5.

⁹ Anayasa, Madde 29.1. ve Madde 35.

2.4. Kimlik Hakları

Bu bölüm gönüllü olarak belirli bir topluluğa ait olma hakkı ve zorla asimilasyonun yasaklanması olduğu gibi, kapsamlı bir şekilde kimlik haklarına odaklanmaktadır.

Gönüllü olarak bir topluluğa bağlanma hakkı

Eğer bir topluluk üyesi iseniz, söz konusu topluluğa ait bir üye olarak muamele görüp görmemeyi ve topluluk haklarından yararlanıp yararlanmamayı seçme hakkınız vardır. Yaptığınız seçim neticesinde karşılaştığınız herhangi bir dezavantaj veya ayrımcı davranış yasa dışıdır.¹⁰

Zorla asimilasyonun yasaklanması

Eğer bir topluluk üyesi iseniz, sizi kendi iradenize karşı asimile etmeye çalışan politikalar veya uygulamalara tabi tutulamazsınız.¹¹ Eğer bu yapılıyorsa, sizin Devlet tarafından koruma altına alınmaya hakkınız vardır.

2.5. Kültür ve Din

Kosova'daki topluluk haklarıyla ilgili en fazla üzerinde durulan konulardan biri toplulukların kültürel haklarının korunması ve geliştirilmesi ile dini inanç özgürlüğünün sağlanmasıdır. Bu bağlamda, Sırp topluluğu belirli bir takım haklardan yararlanmaktadır. Bu haklar aşağıda daha detaylı bir şekilde gösterilmiştir.

Kültür

Eğer Kosova'da yaşayan bir topluluk üyesi iseniz, sizin kendi kültür ve geleneklerinizi ifade etmek, korumak ve geliştirmek konusunda anayasal haklarınız vardır. Sizin ayrıca kendi kültürel çalışmalarınızı yönetme hakkınız da mevcuttur.¹² Devlet bunlardan yararlanmanızı sağlamak için siz ve sizin topluluğunuza yönelik uygun şartlar veya koşulları yaratmakla yükümlüdür.¹³

¹⁰ Anayasa, Madde 57.2; Topluluklar Yasası (03/L-047), Madde 1.5.

¹¹ Anayasa, Madde 58.6; Topluluklar Yasası (03/L-047), Madde 2.3.

¹² Anayasa, Madde 59.1; Topluluklar Yasası (03/L-047), Madde 5.1.

¹³ Anayasa, Madde 58.1; Topluluklar Yasası (03/L-047), Madde 2.2.

Bir topluluk olarak, sizin topluluğunuzu temsil edecek kuruluşlar (TTK'lar) oluşturabilme hakkınız vardır. Bunlar toplulukların kültürel hayatlarının geliştirilmesine yönelik sağlanan kaynakların yönlendirilmesine yardımcı olması için teşvik edilmektedir.¹⁴ Bu temsilcilik, demokratik işleyiş, verimlilik ve mali şeffaflık ile ilgili davranış kurallarıyla uyumlu olmalıdır ve Topluluklar Danışma Konseyi (TDK) aracılığıyla sizi temsil eden kuruluş tarafından kabul edilmelidir.¹⁵ TDK hakkında daha fazla bilgi için bölüm 2.11. bakınız.

Siz ve sizin topluluğunuzun ayrıca kültür, sanat, bilim, eğitim ve diğer alanlarda çeşitli kuruluş veya dernek kurmaya hakkı vardır.¹⁶

Topluluk kuruluşları veya derneklerinin yardım ve mali destek almaya hakkı vardır, Devlet kuruluşları tarafından dâhil.¹⁷

Semboller

Sizin topluluğunuzun kendisini temsil eden sembolleri kullanmaya ve onları göstermeye hakkı vardır.¹⁸

Serbestçe irtibatlar geliştirmek

Bir topluluk üyesi olarak siz ve sizi temsil eden kuruluşun ortak etnik, kültürel, dini ve dilsel kimlikler veya kültürel miras çerçevesinde – Kosova içinde veya dışındaki – insanlarla irtibata geçmeye hakkı vardır.¹⁹

Din

Kosova Cumhuriyeti laik bir devlettir, resmi bir dini bulunmamaktadır ve dini inançlar konusunda tarafsızdır.²⁰

Kosova'daki tüm insanlar gibi, sen de inanç, vicdan ve dini özgürlüklerini kullanabilme hakkına sahiptir.²¹ Bu bir dini inancının olması, olmaması, ona

¹⁴ Topluluklar Yasası (03/L-047), Madde 11.5.

¹⁵ Topluluklar Yasası (03/L-047), Madde 5.3.

¹⁶ Topluluklar Yasası (03/L-047), Madde 5.2.

¹⁷ Topluluklar Yasası (03/L-047), Madde 5.4.

¹⁸ Anayasa, Madde 59.7; Topluluklar Yasası (03/L-047), Madde 5.6.

¹⁹ Anayasa, Madde 59.12; Topluluklar Yasası (03/L-047), Madde 5.7.

²⁰ Anayasa, Madde 8; Topluluklar Yasası (03/L-047), Madde 7.1.

sahip çıkmanız veya değiştirmeniz konusunda özgür olmanız anlamına gelmektedir. Bu aynı zamanda dininiz veya inançlarınızı (ibadet etmek, öğrenmek, uygulamak ve yerine getirmek) aleni olarak veya özel bir şekilde, tek başınıza veya topluluk içerisinde diğer kişilerle birlikte özgürce uygulamanızı da içermektedir.²²

Siz ve ait olduğunuz topluluğunuz dini inanç özgürlüğüne sahipsiniz. Devletin bu haklara müdahale etmeye hakkı olmamakla birlikte,²³ dini ayinlerin uygulanması, manastır hayatı dâhil olmak üzere, dini hayatın geleneksel şekillerinin korunması ve kilise mülkiyeti yanı sıra dini eğitimin sağlanması konusunda güvence sağlamaktır.²⁴

Siz ve topluluğunuzun ayrıca topluluğa yönelik dini kuruluş ve kurumlarını oluşturmaya hakkı vardır.²⁵

Dini özgürlüklerin sınırlandırılması:

Dini özgürlük hakkı – tüm diğer insan hakları olduğu gibi – mutlak değildir; Devlet dinsel özgürlüğün kullanılması hakkına ancak zorlayıcı bir çıkarı olduğu durumda sınırlama getirebilir, özellikle bu hakkın uygulanışının diğer temel hakların kullanılmasına engel oluşturduğu durumda.

Geleneksel ve dini bayramlar

Siz ve sizin topluluğunuzun, yasalara uygun bir şekilde, geleneksel ve dini bayramlarınızı özgürce ve aleni bir şekilde kutlamaya hakkınız vardır.²⁶

²¹ Anayasa, Madde 38.1; Topluluklar Yasası (03/L-047), Madde 7.2.

²² Topluluklar Yasası (03/L-047), Madde 7.2.

²³ Topluluklar Yasası (03/L-047), Madde 7.3.

²⁴ Topluluklar Yasası (03/L-047), Madde 7.4.

²⁵ Topluluklar Yasası (03/L-047), Madde 7.7.

²⁶ Topluluklar Yasası (03/L-047), Madde 5.5.

Dini ve kültürel miras

Genel durum

Kosova Cumhuriyeti'nin tüm toplulukların dini ve kültürel mirasının korunması konusunda yasal sorumlulukları vardır. Eğer sizin topluluğunuz belirli mekân veya anıtların kendileri açısından kültürel ve dini öneme sahip olduğuna inanıyorsa, Devlet bunları korumakla sorumludur.

Devlet, kendileri de buna istekli ve eğilimli bulunduğu durumda, bu tür mekânların bakımı görevini sizin TTK'nıza devredebilir. Bu amaç doğrultusunda maddi destek sağlanabilir.²⁷

Arttırılmış belediye yetkileri

Tüm Sırp-çoğunluklu belediyeler,²⁸ belediye sınırları dâhilinde bulunan Sırp ve diğer dini ve kültürel miras alanlarının korunması ve geliştirilmesi yanı sıra yerel dini toplulukların desteklenmesi dâhil olmak üzere, kültürel konularda sorumlulukta bulunabilir.²⁹

Sırp Ortodoks Kilisesi

Eğer Kosova'da yaşayan bir Sırp topluluğu üyesi iseniz, siz ve sizin topluluğunuzun dini, tarihi ve kültürel alanlar ile Sırp Ortodoks manastırlarının korunması konusunda ek haklarınız mevcuttur.³⁰

“Özel Koruma Bölgeleri” (ÖKB) Sırp topluluğu için özel önem taşıyan anıtlar, yapılar, köyler veya tarihi şehir merkezleri etrafında oluşturulmuştur. Eğer bir bölge ÖKB olarak belirlendiyse, onun tarihi, kültürel, mimari veya arkeolojik yapısı, doğal çevresi veya estetik görünüşüne etki edecek herhangi bir gelişme veya etkinlikten muhafaza edilmelidir.³¹

²⁷ Topluluklar Yasası (03/L-047), Madde 5.12.

²⁸ Ekim 2013 tarihi itibarıyla, Kosova'nın 10 Sırp-çoğunluklu belediyesi mevcuttu: Leposaviç; Zvečan; Kuzey Mitroviça; Zubin Potok; Gračanitsa; Ranilug; Partes; Nobirda; Ştirpçe; ve Klokot.

²⁹ Yerel Özyönetim Yasası (03/L-040), Madde 22.1.

³⁰ Topluluklar Yasası (03/L-047), Madde 7.6; Özel Koruma Bölgeleri Yasası, Madde 1.

³¹ Özel Koruma Bölgeleri Yasası (2008/03-L039), Madde 2.

Bu süreç Uygulama ve İzleme Konseyi (UvİK) tarafından gözetlenmekte ve uygulanmaktadır. Eğer Sırp Ortodoks Kilisesi ile Kosova merkezi veya yerel otoriteleri arasında herhangi bir anlaşmazlık çıkarsa, UvİK bu ikisi arasında arabuluculuk yapabilir.³²

Prizren

Prizren belediyesinin tarihi merkezi, ki bu çeşitli toplulukların kültürel mirasını da içermektedir, Kosova'da özel bir statüye sahiptir ve sürekli koruma altında bulunan kültürel ve tarihi miras alanı olarak belirlenmiştir.³³ Bu şekilde, inşaat faaliyetleri dâhil olmak üzere, çeşitli koruma önlemlerine tabidir. 'Prizren Tarihi Şehir Kültürel Miras Konseyi' koruma altındaki kültürel miras alanlarının korunması ile ilgili faaliyetler hakkında gözetim ve danışmanlık yapmakla sorumludur. Söz konusu konsey yedi üyeden oluşmaktadır ve bünyesinde bir Belediye Topluluklar ve Geri Dönüş Ofisi (BTGDO) temsilcisi ile Sırp Ortodoks Kilisesi, Katolik Kilisesi ve İslam Topluluğundan birer temsilci yer almaktadır.³⁴

2.6. Dil

Dil konusu Kosova'daki topluluk haklarının korunması ve geliştirilmesi konusunda en önemli unsurlardan birini oluşturmaktadır, çünkü o eğitim, siyasi katılım, medya ve istihdam olanaklarına eşit erişim gibi topluluklar açısından özel öneme sahip diğer birçok alanı etkilemektedir.

Bu bölüm, merkezi ve yerel belediye düzeyinde olmak üzere, kamu alanı kapsamındaki hükümleri inceleyecektir; kamu hizmetlerinde; adalet sistemi içerisinde; ve özel sektörde. Eğitim ve medya alanında dillerin kullanımı konusu ise aşağıdaki bölümlerde ayrı bir şekilde ele alınacaktır.

³² Özel Koruma Bölgeleri Yasası (2008/03-L039), Madde 4.

³³ Prizren Tarihi Şehir Yasası (2011/04-L-066), Madde 1.

³⁴ Prizren Tarihi Şehir Yasası (2011/04-L-066), Madde 14.

Devlet düzeyinde dillerin kullanımı

Kosova Cumhuriyeti'nin resmi dilleri

Kosova Cumhuriyeti'nin resmi dilleri, ilgili alfabeleriyle birlikte, Arnavutça ve Sırpça dilleridir.

Kosova'da yaşayan her bireyin merkezi kuruluşlarla bu iki resmi dilden biriyle iletişim kurmaya ve mevcut hizmetlerden yararlanıp kamu belgelerine erişmeye hakkı vardır. Tüm merkezi kuruluşlar bunun gerçekleşmesini sağlamalıdır.³⁵

Merkezi kuruluşların toplantıları ve çalışmaları

Merkezi kuruluşlar düzeyinde, Kosova'nın resmi dilleri eşit statüye sahiptir.³⁶

Kosova Meclisi tarafından kabul edilen tüm yasalar her iki resmi dilde ilan edilmeli ve yayınlanmalıdır. Her iki sürüm de eşit değere sahiptir.³⁷ İlan edilen tüm yasalar (Kosova Başkanı tarafından resmi olarak ilan edilen tüm yasalar) ayrıca Boşnakça ve Türkçe dillerinde de yayınlanmalıdır.³⁸

Resmi kayıtlar ve belgeler resmi dillerde hazırlanmalı ve yayınlanmalıdır.³⁹

Herhangi bir merkezi düzey kuruluşunda bir memur veya işçi olarak çalışıyorsanız, görevinizi yerine getirirken iki resmi dilden birini (Arnavutça veya Sırpça) kullanmaya hakkınız vardır. Bu hak söz konusu kuruluş tarafından yapılan tartışmalar, tutanaklar ve toplantılar yanı sıra düzenlenen kamu toplantıları sırasında bağdaştırılmıdır.⁴⁰ Talebiniz üzerine, söz konusu kuruluş gerçekleşen tüm toplantıları sırasında bir resmi dilden diğerine tercüme sağlamakla yükümlüdür.⁴¹

³⁵ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 4.2.

³⁶ Topluluklar Yasası (03/L-047), Madde 4.1.

³⁷ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 5.4.

³⁸ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 5.4.

³⁹ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 4.5.

⁴⁰ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 4.7.

⁴¹ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 4.3 ve 5.1.

Eğer sizin anadiliniz Kosova'daki resmi dillerden biri *değil* ise, merkezi kuruluşlar bağlamında sizin için özel koşullar uygulanmaktadır:

- *Hükümet.* Eğer siz Hükümetin bir üyesi iseniz ve anadiliniz resmi dillerden biri değilse, sizin merkezi kuruluşların toplantıları yanı sıra söz konusu kuruluşlar tarafından düzenlenen kamu toplantıları sırasında anadilinizi kullanmaya hakkınız vardır. Talebiniz üzerine, merkezi kuruluşlar size tercüme sağlamalıdır.⁴²
- *Kosova Meclisi.* Eğer siz bir Meclis üyesi iseniz ve anadiliniz resmi dillerden biri değilse, sizin Meclis ve onun Komitelerinin tüm çalışmaları, tartışmaları veya uygulamaları yanı sıra düzenlenen kamu toplantıları sırasında kendi anadilinizi kullanmaya hakkınız vardır. Talebiniz üzerine, sizin anadilinize tercümenin sağlanması için tüm imkânlar sağlanmalıdır. Anadilinizde sunacağınız herhangi bir belge resmi dillere tercüme edilmelidir ve yapılan tüm yazışmalar sizin anadilinize tercüme edilmelidir.⁴³
- *Ombudsperson.* Eğer sizin anadiliniz Kosova'nın resmi dillerinden biri değilse ve Ombudsperson kuruluşuna şikâyetle bulunmak istiyorsanız, bunu yazılı veya sözlü bir şekilde kendi anadilinizde sunmaya hakkınız vardır. Sizin ayrıca şikâyetinize anadilinizde karşılık almaya hakkınız vardır.⁴⁴ Ombudsperson kuruluşuna şikâyetle bulunmak konusunda daha fazla bilgi için aşağıdaki 2.12 bölüme bakınız.

Belediye düzeyinde dillerin kullanımı

Yukarıda belirtildiği gibi, Arnavutça ve Sırpça dilleri Kosova genelinde ve Yönetimin her aşamasında resmi dil statüsüne sahiptir. Bununla birlikte, belirli demografik koşulları yerine getirdiği takdirde, diğer topluluk dilleri de belediye düzeyinde resmi dil statüsüne sahip olabilir.

⁴² Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 4.4.

⁴³ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 5.2.

⁴⁴ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 6.

Belediye düzeyinde resmi dil statüsünde sahip olan diller

Eğer anadili resmi diller arasında yer almayan bir topluluğun üyesi iseniz ve *sizin topluluğunuz belediye nüfusunun en az %5'ni oluşturuyorsa*, sizin anadiliniz belediye düzeyinde resmi dil statüsüne sahip olabilir.

Prizren'de Türkçe:

Dillerin Kullanımı Yasası (Madde 2.3), demografik etkenlerden bağımsız olarak, Prizren belediyesi düzeyinde Türkçe diline resmi dil statüsü vermektedir. Bu madde Prizren'deki Türkçe dilinin tarihi önemini tanımlamaktadır.

Belediye kuruluşları düzeyinde belediyenin resmi dilleri eşit statüye sahiptir.⁴⁵ Buradaki 'resmi diller' terimi Arnavutça ve Sırpça dilleri yanı sıra belediye düzeyinde resmi statüye sahip olan herhangi bir topluluk diline hitaben kullanılmaktadır.

Üyesi olduğunuz topluluğun dili belediye düzeyinde resmi dil statüsüne sahip ise, sizin belediye kuruluşları ve görevlileri ile o dilde iletişim kurmaya hakkınız vardır. Bu kamu hizmetleri ve belgelerini söz konusu dilde alabilme hakkını içermektedir. Her belediye temsilcisi ve yürütme organı bunu sağlamakla yükümlüdür.⁴⁶

Tüm belediye dilleri belediye kuruluşları toplantıları ve çalışmaları sırasında eşit statüye sahiptir. Talebiniz üzerine, belediye kuruluşları belediye toplantıları yanı sıra belediye tarafından organize edilen kamuoyu toplantıları sırasında bir dilden diğerine doğru tercüme hizmetleri sağlamakla yükümlüdür.⁴⁷

Düzenlemeler ve ikincil mevzuatlar belediyenin resmi dillerinde hazırlanmalı ve yayınlanmalıdır. Her sürüm eşit derecede bağlayıcıdır.⁴⁸

⁴⁵ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 7.1.

⁴⁶ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 7.2.

⁴⁷ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 7.3.

⁴⁸ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 7.6.

Resmi belgeler belediyenin tüm resmi dillerinde hazırlanmalı ve yayınlanmalıdır. Bu toplantı tutanakları, belediye temsilcileri ve yürütme organlarının resmi kayıtları, sicil kayıtları vb. içermektedir.

Belediye kuruluşları ve organlarının resmi isimleri, belediyeler, köyler, caddeler ve diğer kamu alanları isimlerini gösteren resmi işaretler dâhil, belediyenin resmi dillerinde gösterilmelidir.⁴⁹

Belediye düzeyinde resmi kullanımdaki diller

Eğer siz anadili resmi dil olmayan bir topluluğun üyesi iseniz ve *ait olduğunuz topluluk belediye nüfusunun %3 ila %5'ni oluşturuyorsa*, sizin diliniz belediye düzeyinde “resmi kullanımdaki dil” konumunda olabilir.

Bununla birlikte, eğer sizin topluluğunuzun dili söz konusu belediyede geleneksel olarak kullanılıyorsa, o zaman bu belediye sınırları içerisinde resmi kullanımdaki dil olarak değerlendirilecektir.⁵⁰

Eğer üyesi olduğunuz topluluğun dili söz konusu belediyede resmi kullanımdaki dil konumunda ise, sizin ilgili belediye kuruluşları ve yetkililerine o dilde sözlü ve yazılı dilekçeler veya belgeler sunmaya hakkınız vardır. Talebiniz üzerine, söz konusu kuruluşlar aynı dilde size yanıt vermelidir.⁵¹ Benzeri bir şekilde, sizin talebiniz üzerine, belediye temsilcileri ve/veya yürütme organları belediye düzenlemeleri ve diğer kararların da o dilde hazırlanması ve yayınlanmasını sağlamalıdır.⁵²

Kamu hizmetlerinde dillerin kullanımı

Kamu hizmetleri sunan şirketlerde, Kosova'nın resmi dilleri eşit statüye sahiptir.⁵³

Kamu hizmetleri sunan şirketlerle, belediye düzeyinde resmi dil veya resmi kullanımda olan diller dâhil olmak üzere, Kosova'nın resmi dillerinin herhangi biriyle iletişim kurabilirsiniz. Bu söz konusu şirketlerden alınan hizmetler ve

⁴⁹ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 9.

⁵⁰ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 2.4.

⁵¹ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 8.1.

⁵² Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 8.2 ve 8.3.

⁵³ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 30.1

belgelere kadar uzamaktadır. Bu gibi kuruluşların her biri bunu mümkün kılmalıdır.⁵⁴

Adalet sisteminde dillerin kullanımı

Tutuklama veya suç işlemleri

Eğer bir suç işlemi yüzünden tutuklanmış veya cezalandırılmış iseniz, sizin tutuklanma sebebiniz ve size karşı yürütülen suçlamalar hakkında en kısa sürede ve anladığınız bir dilde bilgi edinmeye hakkınız vardır.⁵⁵ Eğer anadili resmi diller arasında yer almayan bir topluluğun üyesi iseniz, kendi anadilinizi kullanabilirsiniz.⁵⁶

Adli kovuşturma: Resmi dillerin kullanımı

Resmi diller hukuki işlemler sırasında eşit bir şekilde kullanılmalıdır.⁵⁷

Eğer bir ceza veya diğer bir hukuki duruşmaya katılıyor iseniz, ilgili makamlar (mahkemeler, savcılık organları, vs.) sizin seçtiğiniz resmi dillerin birini kullanmanızı sağlamalıdır.⁵⁸ Siz ayrıca duruşmaların anında, simültane bir şekilde tercüme edilmesini talep edebilirsiniz.⁵⁹

Adli kovuşturma: Diğer dillerin kullanımı

Eğer bir mahkeme duruşmasına katılıyorsanız ve dava sırasında kullanılan dil(leri) konuşmuyor veya anlamıyorsanız, sizin kendi anadilinizi kullanmaya hakkınız vardır. Eğer anadili resmi diller arasında yer almayan bir topluluğa aitseniz, o dil sizin anadiliniz olacaktır.⁶⁰ Bu haklar, özellikle, iddiada bulunmak, şahitlik etmek, ifade vermek ve konuyla ilgili kanıtlar ve diğer bulgulara

⁵⁴ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 30.2 ve 30.3.

⁵⁵ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 15.1.

⁵⁶ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 15.2.

⁵⁷ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 12.1

⁵⁸ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 12.2.

⁵⁹ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 13.1.

⁶⁰ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 16.2 ve 17.2.

anadilinizde sahip olma hakkına kadar uzamaktadır.⁶¹ Bu doğrultuda, ilgili adli makamları size ücretsiz bir şekilde tercüme sağlamakla yükümlüdür.⁶²

Mahkemeler davalar ile ilgili belgeleri seçilen resmi dil(ler)de yayınlamalıdır. Bununla birlikte, eğer siz davaya dâhil bulunuyorsanız, belgelerin diğer resmi dillerde de hazırlanmasını talep edebilirsiniz.⁶³

Gözültına alınmak

Coza ve gözültı kurumları kendi personelının tutuklanan kişilerin büyük çoğunlunun anladığı veya konuştuğu dil(ler)i bilmesini sağlamalıdır.

Eğer siz bir tutuklu iseniz ve bunun gerekli olduğunu gösterirseniz, sizin anladığınız bir dile tercümenin sağlanmasını talep etmeye hakkınız vardır.⁶⁴

Kişisel isimler

Sizin isminiz ve soy isminiz resmi belgelere (sıcl kayıtlar, kişisel belgeler, vs.) sizin seçmiş olduğunuz resmi bir dilde kayda geçmelidir. Bu tür kayıtlar seçmiş olduğunuz dilin geleneksel ve dilbilimsel (lingvistik) yapısına uyumlu olmalı ve onun alfabetisiyle kayıtlara girmelidir. Seçmiş olduğunuz biçim kamu görevlileri tarafından kullanılmalıdır.⁶⁵

Özel sektörde dillerin kullanımı

Özel şirketler, kuruluşlar, dernekler, organizasyonlar veya serbest meslek faaliyetlerinde, seçmiş olduğunuz dil(ler)i kullanmaya hakkınız vardır.⁶⁶

Bununla birlikte, seçmiş olduğunuz dilin resmi dil olmadığı yerlerde ve söz konusu faaliyetlerin meşru kamu çıkarlarına (kamu düzeni, kamu güvenliği,

⁶¹ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 16.1 ve 17.1.

⁶² Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 16.3.

⁶³ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 14.

⁶⁴ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 18.

⁶⁵ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 27.1 ve 27.2.

⁶⁶ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 29.1.

sağlık veya diğer kişilerin hakları) etki etmesi durumunda, Kosova kuruluşları sizden resmi dillerden birini de kullanmanızı talep edecektir.⁶⁷

2.7. Medya

Serbest ve bağımsız bir medya herhangi bir demokratik ve farklı topluluklar için merkezi bir önem taşımaktadır. Bilgilerin önemi ve onlara daha geniş bir kitle tarafından erişilmesi ifade özgürlüğü ve siyasi katılım ile ilgili haklar için çok önemlidir.

Kosova'daki toplulukların medya hakları genellikle Devletin kamu yayıncılığı üzerine sorumlulukları ile ilgilidir, ki bu yerli haber yayıncılığı vasıtasıyla toplulukların bakış açısını yansıtmaktadır ve Sırp dili televizyonu için özel hükümler içermektedir.

Genel durum

Bir topluluk üyesi olarak, siz ve ait olduğunuz topluluğunuz hiçbir ayırım gözetmeden bilgilere erişim hakkınız garanti altına alınmıştır.⁶⁸ Sizin anadilinizde yayın yapan kendi medyanızı oluşturmaya ve kullanmaya hakkınız vardır. Bu günlük gazetenizin olması ve internet hizmetlerini içermektedir. Sizin ayrıca elektronik medya alanında rezerve edilmiş frekanslara erişim hakkınız vardır.⁶⁹ Bunun dışında, vericiler aracılığıyla sizin sınır ötesi yayınlara da herhangi bir kısıtlama olmadan erişim hakkınız garanti edilmiştir.⁷⁰

Bununla birlikte, tüm bu haklar kışkırtma ve ırkçı, etnik veya dini düşmanlıklar ile hoşgörüsüzlüğü teşvik edici uygulamaları yasaklayan yönetmelikler tarafınca düzenlenmektedir.⁷¹

⁶⁷ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 29.2.

⁶⁸ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 6.1.

⁶⁹ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 6.1.

⁷⁰ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 6.6.

⁷¹ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 6.8.

Kamu yayıncılığı medyası

Kosova’da yaşayan tüm toplulukların kamu medyası bünyesinde eşit bir şekilde temsil edilmeye hakkı vardır ve kamu yayını kanallarında topluluk dillerindeki programlar için belirli süreler ayrılmıştır.⁷² Sırp azınlığı ile ilgili olarak, Kosova hükümeti Sırp topluluğu için ruhsatlı, Kosova-genelinde yayın yapan, etkin bir şekilde ve ayrımcılık yapmadan çalışan, Sırp dilinde bir televizyon kanalına erişimi sağlayacak uluslararası frekans planını geliştirmek üzere “yetkisi dâhilindeki tüm önlemleri” almakla sorumludur.⁷³ Kamu yayını kurumu olan Kosova Radyo Televizyonu (RTK), yasaların gerektirdiği şekilde, bir Arnavut ve bir Sırp TV kanalı oluşturmuştur.⁷⁴ Bununla birlikte, genel RTK bütçesinin %10’u yıllık esasa göre Sırp dili TV kanalına ayrılmaktadır.⁷⁵

Sırp-olmayan toplulukların medyası ile ilgili olarak, her iki RTK TV kanalı yayını süresinin en %15’ni diğer toplulukların dillerinde yayın yapan programlar için tahsis etmelidir.⁷⁶ Topluluklar ve onların üyeleri bu tür programların hazırlanması ve sunumu sırasında öncülük rolüne sahiptir.⁷⁷

Kosova’daki kamu yayını politikası yerel medya yapımları ve kaliteli hizmet çeşitliliğini geliştirmek için hazırlanmıştır. O ayrıca olabildiğince geniş bir coğrafi alanı kapsayarak, Kosova’da yaşayan tüm topluluklara hizmet sunmayı teşvik etmek üzere oluşturmuştur. Yayını frekanslarının tahsisi topluluk ihtiyaçları ve piyasa kapasitesini göz önünde bulundurulmalıdır, hazırlanan tüm programlar ise vatandaşlar ve toplulukların eşitliğini yansıtmalıdır.⁷⁸

Bağımsız Medya Komisyonu (BMK) siyasi açıdan tarafsız bir kurul olarak, bu politikayı uygulamaktan sorumludur. Bu üç ayrı organdan oluşmaktadır:

- Konsey,
- Yürütme Şefi Ofisi, ve
- Medya Şikâyet Kurulu

⁷² Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 6.2.

⁷³ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 6.5.

⁷⁴ Kosova Radyo Televizyonu Yasası (2011/04-L-046), Madde 8.2.

⁷⁵ Kosova Radyo Televizyonu Yasası (2011/04-L-046), Madde 21.4.1.

⁷⁶ Kosova Radyo Televizyonu Yasası (2011/04-L-046), Madde 8.3.

⁷⁷ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 6.3.

⁷⁸ Bağımsız Medya Komisyonu Yasası (04/L-044), Madde 9.4.

Konseyn kompozisyonu topluluklar ile ilgilidir. En az iki (2) BMK üyesi azınlık toplulukları arasından seçilmelidir ve bunların en az ikisi (2) kadın olmalıdır.⁷⁹ Tüm BMK üyeleri Kosova Meclisi tarafından adlandırılmaktadır.⁸⁰ Atama prosedürleri hakkında daha ayrıntılı bilgi için Bağımsız Medya Komisyonu Yasası (Yasa No.4/L-044), Madde 11. başvurunuz.

Eğer BMK'na şikâyetle bulunmak istiyorsanız, lütfen aşağıdaki 2.14 bölümünde belirtilen prosedürleri takip ediniz.

2.8. Eğitim

Eğitim Kosova'da yaşayan topluluklar için hayati önem taşımaktadır, onun sadece temel bir bilgi kaynağı olması ve yeni nesillere yönelik imkânlar sağlaması nedeniyle değil, aynı zamanda onların istihdam, sosyal şartlar ve siyasi katılıma eşit erişiminin sağlanması açısından da sahip olduğu etkisi nedeniyle önemi büyüktür.

Ulusal müfredat ile ilgili hükümlere ek olarak, Kosova'daki toplulukların eğitim hakları kaçınılmaz bir şekilde dil hakları ve eğitim dili ile bağlantılıdır.

Müfredat

Kosova ulusal eğitim müfredatı "Kosova'da yaşayan tüm topluluklar arasında saygı, anlayış ve hoşgörü ortamı geliştirmek amacıyla, ülke sınırları içerisinde geleneksel olarak mevcut bulunan toplulukların tarihi, kültürü ve diğer özelliklerini" kapsamalıdır.⁸¹ Bu amaç doğrultusunda, Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı (EBTB)'nin ileriye sürülen amacı "dil, kültür, tarih, sanat ve ulusal kimliklerin gelişimini sağlayan diğer alanlarda farklılıklara saygı gösteren birleştirilmiş bir eğitim sisteminin oluşturulmasıdır."⁸² EBTB şu sıralarda 2018 yılında tamamlanması beklenen yeni bir ulusal müfredat geliştirme aşamasında bulunmaktadır.

⁷⁹ Bağımsız Medya Komisyonu Yasası (04/L-044), Madde 10.5.

⁸⁰ Bağımsız Medya Komisyonu Yasası (04/L-044), Madde 11.1.

⁸¹ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 8.12.

⁸² Kosova Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı (EBTB), 'Eğitim ve Toplulukların Entegrasyonu', EBTB resmi internet adresi; <http://www.masht-gov.net/advCms/#id=106> (erişildi, 20 Mart 2013).

Şurası belirtilmelidir ki, Sırp topluluğu yeni öğretim programlarının hazırlanması sürecine katılımda bulunmamıştır ve 21 Mart 2013 tarihinden itibaren hala eski Sırp eğitim programı çerçevesinde çalışmaya devam etmektedir. Sırp dilinde eğitim sağlayan okullara yönelik özel hükümler uygulanmaktadır (aşağıda bakınız).

Eğitim dili

Yukarıda belirtildiği gibi, toplulukların eğitim hakları sıkı bir şekilde dil haklarıyla bağlıdır. Temel eğitime katılım hakkı Kosova genelinde evrensel olmakla birlikte,⁸³ anadili ulusal eğitim dillerinden biri olmayan bir topluluğun üyesi iseniz, söz konusu evrensel haktan tam anlamıyla yararlanamayacaksınız. Bu durum, yukarıdaki 2.2 bölümünde belirtildiği gibi, dolaylı ayrımcılığı teşkil etmektedir.

Bu nedenle, Kosova yasal çerçevesi tüm öğrencilerin okul öncesi, ilkokul ve ortaokul aşamasında kendi anadilinde eğitim alabilmesi için çok sayıda hüküm içermektedir. Bununla birlikte, Kosova'nın resmi dilleri arasında yer almayan bir dilde eğitim gören öğrenciler, yüksek öğretim aşamasında eşit imkânlardan yararlanabilmek için, Kosova'nın resmi dilini de öğrenmek zorundadır.

Kosova'nın resmi dillerinin birinde eğitim görme hakkı

Eğitimin her aşamasında kendiniz ve çocuklarınız için resmi eğitim dilini seçmek konusunda tercih hakkınız vardır.⁸⁴

Eğer bir öğrenci iseniz, ebeveynleriniz ile birlikte, okul kayıtlarınızın hangi dilde tutulacağı konusunda karar verebilirsiniz.⁸⁵

Sırp dilinde öğretim

Sırp dilindeki öğretim için özel hükümler mevcuttur ve belediyeler bu tür bir eğitim için koşulların oluşturulmasıyla sorumludur.⁸⁶ Bunu yaparken, onların

⁸³ Anayasa, Madde 47.

⁸⁴ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 8.1; Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 19.2.

⁸⁵ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 24.1.

⁸⁶ Kosova Cumhuriyeti Belediyelerdeki Eğitim Yasası (03/L-068), Madde 12.1.

ayrıca Sırbistan Cumhuriyeti'ndeki belediyeler ve kuruluşlarla işbirliği geliştirmeye hakkı vardır.⁸⁷

Bir okul Sırp dilinde eğitim sağlamak istiyorsa – belirli şartlar altında - Sırbistan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan müfredat ve kitapları kullanabilir.⁸⁸

Yüksek eğitimde artırılmış yetkiler

Kuzey Mitroviça belediyesinin yüksek öğretim konusunda artırılmış yetkileri vardır ve Kuzey Mitroviça Üniversitesi Sırp dilinde yüksek eğitim sağlayan özerk statüye sahip kamu kurumu olduğunu beyan etmiştir.⁸⁹

Kuzey Mitroviça belediyesi üniversite sorumluluğunu taşımaktadır.⁹⁰ İşlevini yerine getirebilmesi için Kosova bütçesi ve diğer kurumsal kaynaklardan elverişli bir mekân ve gerekli finansmanı sağlamalıdır. Üniversite aynı zamanda Sırbistan Cumhuriyeti hükümeti tarafından da finansman desteği alabilir, ancak bu Kosova'daki yasalara uyumlu olarak, kamuya açık ve şeffaflık içinde yapılmalıdır.⁹¹

Bununla birlikte, Nisan 2013 tarihi itibarıyla, siyasi engeller nedeniyle, Kuzey Mitroviça Üniversitesi henüz resmi bir şekilde oluşturulmamıştır ve Sırbistan eğitim sistemi kapsamında işlev görmeye devam etmektedir.

Resmi diller arasında yer almayan topluluk dillerinde eğitim

Okul-öncesi, ilkokul ve ortaokul eğitimi

Eğer anadili resmi diller arasında yer almayan bir topluluğun üyesi iseniz, okul-öncesi, ilkokul ve ortaokul aşamasında kendi anadilinizde kamu eğitimi alabilme hakkına sahipsiniz.⁹² Bununla birlikte, seçmiş olduğunuz resmi dillerden birini de öğrenmek zorundasınız.⁹³ Eğer resmi diller arasında yer

⁸⁷ Kosova Cumhuriyeti Belediyelerdeki Eğitim Yasası (03/L-068), Madde 4.3.

⁸⁸ Kosova Cumhuriyeti Belediyelerdeki Eğitim Yasası (03/L-068), Madde 12.4.

⁸⁹ Kosova Cumhuriyeti Belediyelerdeki Eğitim Yasası (03/L-068), Madde 14.

⁹⁰ Kosova Cumhuriyeti Belediyelerdeki Eğitim Yasası (03/L-068), Madde 14.d.

⁹¹ Kosova Cumhuriyeti Belediyelerdeki Eğitim Yasası (03/L-068), Madde 14.e.

⁹² Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 8.1; Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 20.1.

⁹³ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 8.10; Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 21.

almayan bir topluluk dilinde eğitim görüyorsanız, hazırlanan raporlar ve sertifikalar yanı sıra tüm kayıtlarınızın kendi anadilinizde almaya hakkınız vardır.⁹⁴

Söz konusu dillerdeki sınıflar veya okullar hükümet tarafından belirlenen makul ve uygulanabilir barajlara göre oluşturulmalıdır. Bununla birlikte, belirlenen bu barajların yerine getirilmediği durumlarda, hükümet konuyla ilgili alternatif seçenekler sunmakla sorumludur. Bu seçenekler şöyle sıralanabilir:

- Böyle bir eğitimin sağlandığı bölgeye erişimi kolaylaştırmak için ulaşım desteği sağlamak,
- Uzaktan öğretim imkânları sağlamak,
- Seyyar öğretim düzenlemeleri geliştirmek, veya
- Yatılı okullar sunmak.⁹⁵

Resmi diller arasında yer almayan bir topluluk dilinde gerçekleşen eğitimin yürütüldüğü ortamda, hükümet birleştirilmiş müfredat hazırlamak ve sunulan eğitimin kalitesini geliştirmek ve gözetlemekle sorumludur.⁹⁶

Resmi diller arasında yer almayan bir topluluk dilinde eğitim sağlayan kurumlar kendi ders programlarını hazırlayabilirler. Bununla birlikte, bu programlar hükümet tarafından hazırlanan birleştirilmiş müfredat ile uyumlu olmalıdır ve belirtilen standartları yerine getirmelidir. Benzeri bir şekilde, hükümet kuruluşları ile işbirliği içerisinde, topluluklar kendi kültürü, tarihi ve gelenekleri ile ilgili eğitim modülleri geliştirme hakkına sahiptir.⁹⁷

Hükümet söz konusu okullar için yeterli sayıda kalifiyeli personelin mevcut olmasını sağlamalıdır. Topluluk dillerinde eğitim veren okullarda çalışmak isteyen personel için ilgili dillerde öğretmen eğitimi sağlanmalıdır.⁹⁸

⁹⁴ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 24.3.

⁹⁵ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 8.2.

⁹⁶ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 8.7.

⁹⁷ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 8.7.

⁹⁸ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 8.8.

Hükümet topluluk dillerinde eğitim veren kamu eğitim kurumları yöneticileri ve öğretmenlerinin genelde söz konusu topluluklar temsil edilmesi ve kendi kimlikleri hakkında bilinçli olmasını sağlamalıdır.⁹⁹

Yüksek eğitim ve seminerler

Eğer anadili resmi diller arasında yer almayan bir topluluğun üyesi iseniz, hükümet *mevcut* olanaklar çerçevesinde söz konusu dilde profesyonel eğitim ve yüksek öğretim imkânları sağlamakla sorumludur. Bununla birlikte, topluluğunuz tarafından ihtiyaç duyulduğu takdirde, hükümet, maddi olanakları göz önünde bulundurarak, söz konusu dilde ek yüksek eğitim ve profesyonel eğitim programları sağlamalıdır.¹⁰⁰

Topluluk üyelerinin yüksek eğitime eşit bir şekilde erişimi hükümet tarafından garanti altına alınmıştır. Bu doğrultuda hükümet topluluk dillerinde eğitim gören adayların yüksek öğretime katılımını sağlamak üzere “özel önlemler” almakla sorumludur.¹⁰¹ Her öğretim yılı başlangıcında, Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı (EBTB) azınlık topluluklarından gelen öğrencilerin devlet üniversitesinde okuyabilmesi için belirli sayıda kontenjan ayırmaktadır.

Topluluk dillerinde özel eğitim ve seminer imkânları

Eğer bir topluluk üyesi iseniz, siz ve ait olduğunuz topluluğun kendi özel eğitim kurumlarını oluşturmaya ve yönetmeye hakkı vardır. Bu amaç doğrultusunda kamusal maddi yardım da alabilirsiniz.

Bu tür kurumaların, Kosova genel müfredatı eğitim standartlarıyla uyumlu olduğunu göstermek üzere, akreditasyon için EBTB’na başvurması gerekmektedir. EBTB söz konusu kurumları gözetlemek ve eğitim kalitesini denetlemekle sorumludur.¹⁰²

⁹⁹ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 8.9.

¹⁰⁰ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 8.3.

¹⁰¹ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 8.11.

¹⁰² Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 8.4; Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 22.

2.9. Ekonomik ve Sosyal İmkânlar

Ekonomik ve sosyal yaşam içerisinde topluluk üyelerine yönelik dolaylı ve dolaysız ayrımcılık uygulamalarının devam etmesine rağmen, ekonomik ve sosyal fırsatlar hakkındaki yasal hükümlerin karşılaştırmalı olarak gelişmemiş olduğu görülmektedir. Hükümetin tam ve etkin bir şekilde eşitliği sağlaması doğrultusundaki genel sorumlulukları dışında, dikkat özellikle istihdam konusu üzerine yoğunlaşmıştır.

Genel durum

Genel anlamda, hükümet ekonomik ve sosyal hayata tam ve etkin bir eşitliği sağlamak üzere “uygun önlemler” alması gerekmektedir.¹⁰³ İstihdam, sosyal güvenlik ve barınma imkânlarına erişim özel önem taşıyan alanlar olarak belirlenmiştir.¹⁰⁴

Bir topluluk üyesi olarak, sizin kendi mülkiyetinize sahip olmak ve ayrımcılık yapılmadan adil ve eşit bir tazminat için çalışmak konusunda özel haklarınız vardır.¹⁰⁵

Eğer siz bir topluk üyesi ve aynı zamanda *kadın* iseniz, size 'karşı 'çifte ayrımcılık' riski mevcuttur, bir topluluk üyesi olmanız ve bayan olmanız nedeniyle. Devlet bu tür ayrımcılık vakalarına karşı özel önlemler almakla sorumludur.¹⁰⁶

İstihdam

Bir ulusal topluluğa ait olması nedeniyle ayrımcılık karşıtı ilkesi sivil hizmetler prensibini yönetmektedir.¹⁰⁷

¹⁰³ Anayasa, Madde 58.4.

¹⁰⁴ Ayrımcılığa Karşı Yasa (2004/3), Madde 4.a; 4.c; 4.e ve 4.h.

¹⁰⁵ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 9,1.

¹⁰⁶ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 9,4.

¹⁰⁷ Kosova Sivil Hizmetleri hakkında 2001/36 sayılı Yönetmelik, Madde 2,1 g.

Devlet kamu istihdam programları ve diğer hedeflenen istihdam önlemleri geliştirmelidir. Eğer siz bir Roman, Aşkâli ve Mısırlı topluluğu üyesi iseniz, sizin bu konuda özel korumaya hakkınız vardır.¹⁰⁸

Topluluk üyeleri kamuya ait işletmeler (KAİ'ler) ve kamu kuruluşlarının (güvenlik sektörü, adliye, savcılık hizmetleri, yargının yönetimi ve cezaevi tesisleri ile ilgili idari acenteler, savunma, güvenlik ve istihbarat dâhil olmak üzere) tüm aşamalarında istihdam konusunda eşit temsil hakkına sahiptir.¹⁰⁹ Bununla birlikte, toplulukların istihdam imkânlarına erişiminin artırılmasına ilişkin alınacak önlemler topluluklar temsil kuruluşlarının katılımı ve tavsiyeleri eşliğinde yapılmalıdır.¹¹⁰

İşe alma konusuyla ilgili, görev ilanları geniş çaplı olarak Arnavutça ve Sırpça dillerinde yayınlanmalıdır. İşveren kurumları başvuruların değerlendirilmesi, dar listenin oluşturulması, mülakatın gerçekleştirilmesi ve adayların seçimi için, Kosova'daki toplulukların eşit temsilini sağlayacak, üç (3) veya daha fazla kişiden oluşacak paneller oluşturmalıdır.¹¹¹

Bağımsız Yönetim Kurulu (BYK) çalışanların belli bir ulusal azınlığa mensubiyeti nedeniyle ayrımcılık-karşıtı ilkesinin çiğnendiği durumları ele alması amacıyla oluşturulmuştur. Böyle bir şikâyet dilekçesinin nasıl yapıldığı konusunda daha fazla bilgi için aşağıdaki 2.14 bölüme bakınız.

Eğer siz bir topluluk üyesi iseniz ve kamu hizmetleri bünyesindeki görevlere kabul edilmek için gerekli şartların yerine getirilmesinin çok zor olduğunu düşünüyorsanız, özellikle üst düzey görevler için, size belirli bazı özel önlemler tanınabilir.¹¹² Örnek olarak, tüm işveren kuruluşları gerekli görüldüğü takdirde aşağıdaki olumlu önlemleri kullanabilir:

- *Aktif istihdam.* İşveren yerinden edinmiş kişiler, mülteciler veya yetersiz temsil edilen topluluk üyeleri arasında iş başvurusunda bulunan kişilerin formlarını tespit etmek için özel çaba gösterebilir.

¹⁰⁸ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 9,2.

¹⁰⁹ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 9,5.

¹¹⁰ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 9,3.

¹¹¹ Kosova Sivil Hizmetlerine yönelik 2001/36 Sayılı Yönetmelik, Madde 3,1. a-b.

¹¹² Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 9,6.

- *Uzun-vadeli ayrımcılığın sonuçlarını dile getirmek.* İşveren kuruluş iş-başında-eğitim programları aracılığıyla dezavantajlı konumda bulunan toplulukların kapasitesini arttırarak, onların iş yerinde terfi edilmesi için başvuruda bulunması ve yarışmasını sağlayabilir. Söz konusu eğitim eşit bir şekilde tüm etnik topluluklara ve her iki cinsiyetten devlet memurlarına sağlanmalıdır.
- *Eğitim ve tazminat mekanizmaları aracılığıyla ayrımcılığı dile getirmek.* İşveren kuruluş personelinin ayrımcılık-karşıtı politikaları anlaması ve şikâyet prosedürlerine eşit erişimini sağlamalıdır.¹¹³

Bununla birlikte, belediyeler ve icra acenteleri eşit imkânlar politika bildirimleri (EİPB) ve uygulama stratejilerini hazırlaması gerekmektedir. EİPB'ler belirli amaçları yerine getirmelidir, örneğin:

- Azınlık topluluğu üyeleri dâhil, Kosova'da yetersiz temsil edilen kesimlerin başvurularını teşvik etmek;
- Çalışanların Kosova'daki her iki resmi dili kullanması anlayışını geliştirmek, ve
- Tüm vatandaşlara eşit düzeyde yüksek kaliteli hizmet sağlamak¹¹⁴

2.10. Sağlık

Sağlık bakımı hakları konusunda topluluklar ve onların üyelerinin en büyük endişesi tıbbi niteliklerin tanınması, tıbbi bilgilerin topluluk dillerine tercüme edilmesi ve sağlık hizmetlerine eşit erişim konularıyla alakalıdır. Sağlık konusuyla ilgili belli belediyelere ikinci derecede sağlık hizmetleri sunmaları konusunda verilen ek yetkiler topluluk haklarını daha fazla geliştirmektedir.

Genel olarak

Eğer bir topluluk üyesi iseniz, ayrımcılık yapılmadan sağlık hizmetlerine eşit bir şekilde erişim hakkınız vardır. Bu hakların yerine getirilmesini sağlamak için

¹¹³ Kosova Sivil Hizmetleri yönelik 2001/36 sayılı UNMIK Yönetmeliğini uygulayan 2003/2 sayılı İdari Yönerge, Madde 10.1(a)-(c).

¹¹⁴ Eşit İmkanlar Prosedürleri hakkında MPS DCSA 2003/12 sayılı İdari Yönerge, bakınız <http://www.ks-gov.net/mshp/Documents/No.MPS-DCSA-2003-12.pdf> (erişildi, 1 Temmuz 2009).

hükümet “zorunlu önlemler” almalıdır.¹¹⁵ Özellikle, topluluk üyelerine yönelik sağlık hizmetlerine erişim ve sunulan hizmetlerin gözetimi için hükümet etkin, şeffaf, katılımcı ve erişilebilir prosedürler oluşturmaktadır.¹¹⁶ Bunun dışında, sosyal ve ekonomik açıdan zor durumda bulunan topluluk üyelerine yönelik tatmin edici sağlık hizmetlerinin sağlanması konusuna özel önem verilmelidir.¹¹⁷

Eğer siz bir topluluk üyesi iseniz, kendi haklarınız ve sorumluluklarınız dâhil olmak üzere, sağlık bakımı hizmetleriyle ilgili eğitim hakkında bilgilerin kendi anadilinizde olması ve sergilenmesi konusunda hakkınız vardır.¹¹⁸ Aynı zamanda, tıbbi güvenlikle ilgili talimatların kendi dilinizde mevcut olması gereklidir.¹¹⁹

Kosova Cumhuriyeti Kosova dışında kazanılan tıbbi vasıflar ve nitelikleri kabul etmelidir. Topluluk dillerini konuşan bu kişilerin yurt dışında edinilen vasıfların kabul edilmesi için konuyla ilgili uluslararası standartlara uyumlu olması gerekmektedir.¹²⁰

Arttırılmış belediye yetkileri

Kuzey Mitroviça, Gračanitsa ve Ştîrpçe belediyelerinin arttırılmış yetkileri vardır ve dolayısıyla ikinci derecede sağlık hizmetleri sunmakla sorumludur. Bu sağlık hizmeti kuruluşları, istihdam, maaşların ödenmesi ve sağlık hizmeti çalışanları ve yöneticilerinin kaydı ve ruhsatlaştırılmasını içermektedir.¹²¹

2.11. Siyasi Katılım

Toplulukların etkin bir şekilde siyasi katılımını sağlamak çok-etnikli bir toplumun işlevselliği açısından büyük önem taşımaktadır. Sadece etkin bir siyasi temsil aracılığıyla farklı toplulukların çeşitli çıkarlarına siyasi karar-alma

¹¹⁵ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 10,1.

¹¹⁶ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 10,6.

¹¹⁷ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 10,2.

¹¹⁸ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 10,5.

¹¹⁹ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 10,3.

¹²⁰ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 10,4.

¹²¹ Yerel Özyönetim Yasası (03/L*040), Madde 20.

aşaması ve yasalar ile hükümet programlarının hazırlanması sırasında gereğiyle çözüm aranmaktadır.

Dolayısıyla, Kosova'daki yasal mevzuat topluluklar ve onun üyelerine yönelik etkin bir katılım için geliştirilmiş haklar vermeyi öngörmüştür. Bunlar siyasi partilerin oluşturulması hakkı ve hükümetin her aşamasında toplulukların temsil hakkını içermektedir.

Kosova kurumları içerisinde toplulukların katılımı 'horizontal' ve 'vertikal' olmak üzere iki şekilde gerçekleşmektedir:

- Vertikal veya dikey açıdan, merkezi hükümetin en yüksek düzeyinden başlayarak belediye ve yerel düzeyin daha düşük düzeyine kadar, ve
- Horizontal veya yatay açıdan, topluluklar için önemli sayılan tüm siyasi alanlar (örn. eğitim, dil, din ve kültürel miras, vs).

Merkezi hükümet düzeyinde toplulukların Kosova Meclisi, Kosova yönetimi, yargı ve diğer organlarında temsil edilmesi garanti edilmiştir.¹²²

Belediye düzeyinde, topluluklar belediyenin yasama ve yürütme organlarında temsil hakkına sahiptir.

Nihayet, toplulukları temsil eden kuruluşlar, başta Topuluklar Danışma Konseyi aracılığıyla olmak üzere, ilgili toplulukların çıkarlarını temsil etmesi için teşvik edilmektedir.¹²³

Siyasi partiler

Topluluk üyelerinin kendi siyasi partilerini kurma ve seçimler sırasında yönetimin her aşamasında kendilerine ayrılan sandalyeler ve görevler için yarışma hakkı vardır.¹²⁴

Genel bir kural olarak, siyasi partiler bireyleri ait oldukları topluluk nedeniyle partilerinden dışlayamazlar. Bununla birlikte, kendi topluluğunu temsil etmek

¹²² Topuluklar Yasası (03/L-47), Madde 11,1.

¹²³ Topuluklar Yasası (03/L-47), Madde 11,5.

¹²⁴ Topuluklar Yasası (03/L-47), Madde 11,3.

üzere parti kurmak isteyen topluluk üyeleri için bazı önemli istisnalar mevcuttur¹²⁵

Merkezi düzey

Kosova Meclisi

Kosova Meclisinde mevcut olan yüz yirmi (120) sandalyeden yirmisi (20) çoğunluk durumunda olmayan toplulukların temsili için ayrılıp garanti edilmiştir. Sandalye sayısı şu şekilde düzenlenmiştir:

- Kosova Sırp topluluğu için en az on (10) sandalye garanti edilmiştir (seçimler sırasında kazanılan sandalye sayısı on (10)'dan daha az olursa bile);
- Diğer topluluklar için ise garanti edilen sandalye sayısı aşağıda belirtildiği şekilde düzenlenmiştir:
 - Boşnak topluluğu için üç (3) sandalye,
 - Türk topluluğu için iki (2) sandalye,
 - Goralı topluluğu için bir (1) sandalye,
 - Roman topluluğu için bir (1) sandalye,
 - Aşkali topluluğu için bir (1) sandalye,
 - Mısırlı topluluğu için bir (1) sandalye ve
 - Seçimler esnasında Roman, Aşkali ve Mısırlı toplulukları arasında en fazla oy kazanan topluluk için ek olarak bir (1) sandalye garanti edilmiştir.¹²⁶

Hırvat ve Karadağlı Topluluğunun Meclis'te Temsili:

Hırvat ve Karadağlı topluluğu 8 Aralık 2011 tarihinde Topluluklar Yasası'na yapılan değişiklikler sırasında açıkça kabul edilmiştir ve bunun neticesinde en az sandalye sayıları mevcut değildir.

¹²⁵ Topluluklar Yasası (03/L-47), Madde 11,4.

¹²⁶ Anayasa, Madde 64,2.

Anayasa ancak toplam meclis üye sayısının üçte ikisinin (2/3) oyuyla değiştirilebilir. Bu azınlık topluluklarını temsilen kendileri için ayrılan ve garanti edilen sandalyelerde oturan milletvekillerinin üçte ikisi (2/3)'nin oyunu da gerektirmektedir.¹²⁷

Meclis'in iki (2) başkan vekili çoğunluk-olmayan toplulukları temsil etmelidir. Meclis'te yer alan tüm milletvekillerinin çoğunluğu tarafından seçilen başkan vekili için ayrılan sandalyelerden biri (1) Sırp topluluğuna aitken, başkan vekili için ayrılan diğer sandalye çoğunluk-olmayan toplulukların bir (1) temsilcisine aittir.¹²⁸

Geri Dönüş ve Topluluk Hakları ve Çıkarları Komitesi (GDTHÇK)

GDTHÇK Meclis'in daimi komitesidir ve görevi önerilen yasaların topluluk hakları ve çıkarlarıyla uyumluluğunu değerlendirmektir.

GDTHÇK'nin kompozisyonu aşağıda verildiği gibidir:

- Sırp topluluğu için ayrılmış sandalyelerde oturan üyelerin üçte biri (1/3),
- Diğer topluluklar için ayrılmış sandalyelerde oturan üyelerin üçte biri (1/3), ve
- Çoğunluk topluluğu üyelerinin üçte biri (1/3).¹²⁹

Prosedür aşağıdaki gibidir:

- Herhangi bir Meclis Başkanlığı üyesi, farklı bir komite veya en az (10) milletvekilinden oluşan bir gurubun talebi üzerine önerilen herhangi bir yasa görüşünü bildirmesi için GDTHÇK'ye gönderilebilir. Komite aynı zamanda, Meclis'in rızasıyla, kendi girişimiyle de yasalar ve benzeri önlemler önerebilir.¹³⁰
- Topluluk hakları ve çıkarlarının uygun bir şekilde temsil edilmesini sağlamak üzere, komite önerilen yasa hakkında önerilerde bulunabilir.¹³¹ Üyeler de ayrıca bireysel düşüncelerini belirtebilir.¹³²

¹²⁷ Anayasa, Madde 65,2.

¹²⁸ Anayasa, Madde 67,4.

¹²⁹ Anayasa, Madde 78,1.

¹³⁰ Anayasa, Madde 78,4.

¹³¹ Anayasa, Madde 78,3.

Üyelerin çoğunluğunun kararıyla iki hafta içerisinde ilgili konu hakkında önerilerin gönderilip gönderilmemesi konusunda karar alınmalıdır.¹³³

- Öneriler diğer ilgili komiteler yanı sıra Kosova Meclisi'ne gönderilebilir.¹³⁴

İrtibat Bilgileri

Hükümet Binası, Kat VI, No.605A

Komisyon Kordinatörü: Nataša Prica

Tel: +381 38 211 295

Email: natasa.prica@assembly-kosova.org

Hayati önem taşıyan yasalar

Bazı konular topluluklar ve onların üyeleri için “hayati önemi” taşımaktadır. Bu nedenle, konu ile ilgili yasaların onaylanması, düzeltilmesi veya geri çekilmesi ‘çifte çoğunluk’ oyunu gerektirmektedir. Bu şu anlama gelmektedir:

- Milletvekili oylarının çoğunluğu (toplantıya ve oylamaya katılan),
- Azınlık topluluğu temsilcileri için ayrılmış sandalyelere sahip Meclis üyelerinin (toplantıya ve oylamaya katılan) çoğunluğu.¹³⁵

Hayati önem taşıyan bu alanlar aşağıda belirtilmiştir:

- Belediye sınırlarını değiştiren, belediyeleri oluşturan veya fesheden ve belediye görev ve yetkilerini belirleyen yasalar,
- Anayasa ile belirlen topluluk hakları ve çıkarları dışında, topluluk hakları ve çıkarlarını uygulayan yasalar,
- Dillerin kullanımı ile ilgili yasalar,
- Yerel seçimler ile ilgili yasalar,
- Kültürel mirasın korunmasına dair yasalar,
- Dini özgürlükler veya dinsel topluluklarla yapılan anlaşmalara dair yasalar,

¹³² Anayasa, Madde 78,4.

¹³³ Anayasa, Madde 78,2.

¹³⁴ Anayasa, Madde 78,3.

¹³⁵ Anayasa, Madde 81,1.

- Eğitim ile ilgili yasalar
- Topluluk sembolleri ve kamu bayramları dahil olmak üzere, sembollerin kullanımına dair yasalar.¹³⁶

Kosova Hükümeti

Kosova Hükümeti içerisinde yer almalıdır:

- Kosova Sırp topluluğundan en azından bir (1) bakan ve çoğunluk-olmayan topluluklardan bir (1) bakan (eğer on iki (12)'den fazla bakan bulunuyorsa, hükümetin çoğunluk-olmayan toplulukları temsil edecek üçüncü bir bakanı olmalıdır),¹³⁷
- Sırp topluluğundan en azından iki (2) bakan yardımcısı ve çoğunluk-olmayan topluluklar arasından en azından iki (2) bakan yardımcısı (eğer hükümetin on iki (12)'den fazla bakanlığı varsa o zaman hükümetin Kosova Sırp topluluğunu temsilen üçüncü bakan yardımcısı ve çoğunluk-olmayan toplulukları temsilen üçüncü bakan yardımcısı olmalıdır).¹³⁸

Yukarıda bahsedilen bakan ve bakan yardımcılarını siyasi partiler, koalisyonlar ve çoğunluk olmayan toplulukları temsil eden guruplarla yapılan danışmalardan sonra seçilmelidirler. Eğer aday gösterilen bakan veya bakan yardımcısı Kosova Meclisi dışından geliyorsa, bu kişilerin göreve gelmesi için Mecliste toplulukları temsil eden topluluk üyelerinin çoğunluğunun oyunu alması gerekir.¹³⁹

¹³⁶ Anayasa, Madde 81,1.

¹³⁷ Anayasa, Madde 96,3.

¹³⁸ Anayasa, Madde 96,4.

¹³⁹ Anayasa, Madde 96,5.

Topluluklar Danışma Konseyi

Başbakanlık Ofisi¹⁴⁰ bünyesinde yer alan ve anayasa tarafından görevlendirilen bir organ olan TDK, toplulukların merkezi düzey aşamasına siyasi katılımını kolaylaştırmak amacıyla oluşturulan temel mekanizmalardan biridir. TDK tüm azınlık toplulukları temsilcileri ve Kosova Hükümeti ile ilgili kamu kuruluşları temsilcileri tarafından oluşmaktadır. Topluluk temsilcileri TTK'ları tarafından tayin edilip, Kosova Başkanı tarafından adlandırılmaktadır. TDK'lerin işlevleri şunları içermektedir:

- Toplulukların Hükümet veya Meclis tarafından hazırlanan yasalar veya siyasi girişimlerin oluşumuna daha erken aşamalarda katılımını sağlamak, bu gibi girişimleri önermek ve kendi görüşlerinin ilgili proje ve programlara dâhil edilmesini sağlamak, yıllık strateji ve raporların hazırlanması dâhil;
- Toplulukların kendi üyeleri için özel öneme sahip programların ihtiyaç değerlendirmesi, tasarımı, gözetimi ve değerlendirmesine katılımını sağlamak;
- Topluluklara yönelik projeler için ülke içi veya uluslar arası fonlar tarafından sağlanan bütçelerin paylaşılması ile ilgili karar alma süreci sırasında önerilerde bulunabilmek;
- Kosova içerisindeki toplulukların endişeleri hakkında bilinci arttırmak ve tüm topluluklar arasında uyumlu ilişkilerin gelişimine destek olmak.

İrtibat bilgileri

Secreter: Avnija Bahtijari

Tel: +377 44 747064

Email: avnija.bahtijari@president-ksgov.net

¹⁴⁰ TDK'nin görevi Anayasa'nın 60. maddesi, Topluluklar Yasası (03/L-047) 12. maddesi ve 18 Nisan 2012 tarihinde Başbakan Kararı ile kabul edilen TDK tüzüğüne dayanmaktadır.

TDK'ye üye olmak:

Herhangi bir azınlık topluluğu temsilcisi potansiyel olarak TDK üyesi olabilir. Süreç sizin TDK tarafından yetkilendirilmiş, toplulukları temsil eden bir kuruluş olarak bilinen, bir topluluklar STK'u tarafından aday gösterilmenizi gerektirmektedir. Aday önerisi yapıldıktan sonra, Kosova Başkanı önerilen adayı iki yıllık süre için TDK'ya atar. Çoğunluk-olmayan toplulukların çıkarlarını temsil eden herhangi bir STK, TDK tüzüğü çerçevesinde belirlenen kriterlere uygun bulunduğu takdirde, TDK sekreterliği tarafından akredite olabilir. Bu STK'ların TDK için aday önerisinde bulunmasını sağlamaktadır. Daha fazla bilgi için lütfen TDK internet adresine bakınız: <http://www.ccc-president-ksgov.net>

Yargı

Yargıtay ve temyiz mahkemeleri

Yargıtay bünyesinde yer alan yargıçların en az %15'i çoğunluk-olmayan topluluklar tarafından oluşturulmaktadır (üç (3) yargıçtan az olmamalı).¹⁴¹

Temyiz yetkisi bulunan herhangi bir mahkemedeki yargıçların en az %15'i çoğunluk olmayan topluluklara ait olmalıdır (iki (2) yargıçtan az olmamalı).¹⁴²

Anayasa Mahkemesi

Anayasa Mahkemesi için dokuz (9) yargıçtan ikisi (2) hakkında öneri kararının onaylanması için milletvekillerin çoğunluğunun (toplantı ve oylamaya katılan) üçte ikisi (2/3) ve çoğunluk olmayan toplulukları temsil eden üyelerin çoğunluğunun onayını alması gerekmektedir.¹⁴³

Kosova Yargı Konseyi

Kosova Yargı Konseyi (KYK) mahkemelerde çalışacak personelin işe alınması konusunda sorumludur. Görevi "yasalar tarafından belirtildiği şekilde, adliye

¹⁴¹ Anayasa, Madde 103,3.

¹⁴² Anayasa, Madde 103,6.

¹⁴³ Anayasa, Madde 114,3.

bünyesinde yetersiz temsili bulunan topluluk üyelerine mensup yargıçların atanmasına imkân tanımaktır.”¹⁴⁴

Konseyn yapısı aşağıda gösterildiği şekildedir:

- On üç (13) üyeden ikisi (2) Kosova Sırp topluluğuna ayrılmış sandalyelerde oturan milletvekilleri tarafından seçilmelidir, ve
- Diğer iki (2) üye ise çoğunluk olmayan topluluklara ayrılmış sandalyelerde oturan milletvekilleri tarafından seçilmelidir.¹⁴⁵

Atama prosedürleri aşağıda gösterildiği şekildedir:

- Çoğunluk olmayan topluluk üyeleri için ayrılan görevlere yargıçların atanması sadece Meclis'te çoğunluk olmayan topluluklara ayrılan sandalyelerde oturan milletvekillerin önerisiyle yapılmalıdır. Bununla birlikte, eğer söz konusu grup iki ardışık toplantı sırasında belirli görevler için kendi adayını önermezse, herhangi bir konsey üyesi bunu yapabilir.¹⁴⁶
- Kosova Sırp topluluğunun çoğunlukta olduğu bir veya daha fazla belediyede yetkisi bulunan mahkemeler için özel prosedürler mevcuttur. Bu bölgelerdeki yargıç adaylarının atanması sadece Sırp topluluğu için ayrılan sandalyelerde oturan milletvekilleri tarafından seçilen iki (2) Konsey üyesi (birlikte ve ortaklaşa hareket ederek) tarafından önerilebilir. Bununla birlikte, eğer söz konusu üyeler ardışık iki toplantı sırasında aday önerisinde bulunmazsa, herhangi bir Konsey üyesi bunu yapabilir.¹⁴⁷

Kosova Savcılık Kurulu

Kosova Savcılık Kurulu (KSK) devlet savcılarını işe alma, önerme, terfi, nakil ve yeniden atanmasını sağlamak ve disiplin vermek amacıyla kurulmuştur. İstihdam politikası çerçevesinde, Konsey yetersiz temsil edilen toplulukları tercih etmekle yükümlüdür.¹⁴⁸

¹⁴⁴ Anayasa, Madde 108,1-108,3.

¹⁴⁵ Anayasa, Madde 6,3 ve 6.44

¹⁴⁶ Anayasa, Madde 108,9.

¹⁴⁷ Anayasa, Madde 108,10.

¹⁴⁸ Anayasa, Madde 110,2

Belediye düzeyi

Aşağıda belediye düzeyinde azınlık toplulukların hakları ve çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi ile ilgili en önemli mekanizmalardan bazıları verilmiştir.

Topluluklardan Sorumlu Meclis Başkanı Yardımcısı (TSMBY)

Ayrıca aşağıdaki bölüm 2.13 bakınız.

Belediye vatandaşlarının en az %10'unun çoğunluk olmayan topluluklardan olduğu belediyelerde, Topluluklardan Sorumlu Meclis Başkanı Yardımcısı (TSMBY) görevi Belediye Meclisi tarafından söz konusu toplulukların temsilcisi için ayrılacaktır.¹⁴⁹

Bu görev çoğunluk olmayan topluluk üyeleri tarafından Belediye Meclisi için açık listeli adaylar arasında en fazla oy alan kişi tarafından yürütülecektir.¹⁵⁰ Seçilen temsilci topluluklar-arası diyalogu geliştirmekle görevlendirilecektir ve çoğunluk olmayan toplulukların sorunları ve çıkarlarının Belediye Meclisi bünyesinde ele alınması konusunda resmi temsilci olacaktır.¹⁵¹

Bununla birlikte, söz konusu temsilci topluluk üyeleri tarafından Belediye Meclisi faaliyetleri veya kararları neticesinde kendi haklarının ihlali ile ilgili tüm şikâyetleri değerlendirmekle sorumludur. Meclis Başkanı Yardımcısı, belirli şartlar çerçevesinde, anayasa tarafından garanti edilmiş hakları ihlal eden faaliyetler veya kararları Anayasa Mahkemesine sevk edebilir.¹⁵²

Belediye Topluluklar Komitesi

Topluluklar Komitesi Kosova'daki tüm Belediye Meclisleri'nin sürekli komitelerinden biridir ve söz konusu belediyede yaşayan topluluk temsilcileri yanı sıra Belediye Meclisi üyelerinden oluşur. Belediye sınırları içerisinde yaşayan tüm topluluklar Topluluklar Komitesi bünyesinde en az bir üye ile

¹⁴⁹ Yerel Özyönetim Yasası (03/L-040), Madde 54,1

¹⁵⁰ Anayasa, Madde 54,2

¹⁵¹ Anayasa, Madde 55,1

¹⁵² Anayasa, Madde 62.

temsil edilmektedir ve azınlık topluluğu temsilcileri Komite üyelerinin çoğunluğunu oluşturmaktadır.

Söz konusu komite, toplulukların hak ve çıkarlarına tam anlamıyla saygı gösterildiğini sağlamak amacıyla, belediye otoritelerinin yürürlükteki mevzuat ve belediye politikaları, eylemleri ve faaliyetlerini gözetlemekle sorumludur. Komite ayrıca toplulukların etnik, kültürel, dini ve dilsel kimliklerinin geliştirilmesi, sürdürülmesi ve kalkınmasına yönelik kararların uygulanmasını sağlamak ve topluluk haklarının belediye düzeyinde uygun bir şekilde uygulanmasını güvenceye almak üzere Belediye Meclisi'ne alınması gereken önlemleri önermektedir.¹⁵³

Topluluklardan Sorumlu Belediye Başkanı Yardımcısı (TSBBY)

Ayrıca aşağıdaki bölüm 2.13 bakınız.

Belediye vatandaşlarının en az %10'nun çoğunluk olmayan topluluklara ait olduğu belediyelerde, Belediye Başkanı ile aynı görev süresi için seçilen,¹⁵⁴ bir Topluluklardan Sorumlu Belediye Başkanı Yardımcısı seçilmelidir.¹⁵⁵ Başkan Yardımcısı Belediye Başkanı'na yardımcı olmak ve çoğunluk-olmayan topluluklar konusunda öneri ve danışmanlık yapmakla sorumludur.¹⁵⁶

Belediye Başkanı çoğunluk-olmayan toplulukları ilgilendiren konular hakkında TSBBY ile danışmalıdır.¹⁵⁷

TSBBY'nin adlandırılması ve görevden alınması Belediye Başkanı tarafından önerilmeli ve Belediye Meclisi üyeleri (toplantıya katılan ve oy kullanan) ve çoğunluk-olmayan Meclis üyelerinin (toplantıya katılan ve oylayan) çifte çoğunluğunun oylaması sonucunda karara bağlanmalıdır.¹⁵⁸

¹⁵³ Yerel Özyönetim Yasası (03/L-040), Madde 53.

¹⁵⁴ Anayasa, Madde 61,2.

¹⁵⁵ Anayasa, Madde 61,1.

¹⁵⁶ Anayasa, Madde 61,4.

¹⁵⁷ Anayasa, Madde 58,1.

¹⁵⁸ Anayasa, Madde 61.3.

Başkan Yardımcısı görevi boşaldığında, Belediye Başkanı söz konusu makamının boşaldığı tarihten itibaren 30 gün içerisinde, yeni bir Başkan Yardımcısı atamalıdır.¹⁵⁹

Belediye Topluluklar ve Geri Dönüş Ofisi (BTGDO)

Kosova'daki tüm belediyelerin bir Belediye Topluluklar ve Geri Dönüş Ofisi (BTGDO) mevcuttur. Bu ofisler "topluluk haklarının korunması ve geliştirilmesi, toplulukların tüm kamu hizmetlerine eşit bir şekilde erişimi ve mülteciler, yerinden edilmiş ve geri gönderilen kişilerin geri dönüşü için sürdürülebilir çözümlerin oluşturulması" ile görevlendirilmiştir.¹⁶⁰ Dolayısıyla, onlar geri dönen/gönderilen kişiler ve azınlık topluluğu üyelerine yardımcı olmak konusunda sorumluluk taşımaktadır.

Belediye İnsan Hakları Birimi (BİHB)

Yürürlükteki yasalar gereğince tüm belediyelerin Belediye İnsan Hakları Birimi (BİHB)'ni oluşturması gerekmektedir. Söz konusu birimler belediye düzeyinde insan haklarına uyumluluğu gözetlemekle sorumludur, özellikle ayrımcılık, cinsiyet eşitliği, çocuk hakları, topluluk hakları, dillerin kullanımı ve insan tacirliği alanlarında.¹⁶¹ Onlar ayrıca ilgili belediye vatandaşları tarafından insan hakları ile ilgili taleplerin dile getirilmesinden de sorumludur.

Arttırılmış belediye yetikleri

Belirli Sırp-çoğunluklu belediyelerin çoğunluk-olmayan topluluklar açısından özel öneme sahip konular hakkında arttırılmış yetkisi vardır. Yukarıda bahsedilen arttırılmış yetkilere ek olarak (ikincil sağlık hizmetleri, üniversite eğitimi ve eğitim), Sırp-çoğunluklu belediyelerin ayrıca yerel polis karakolu komutanlarının seçimi konusunda arttırılmış yetkisi mevcuttur.¹⁶²

¹⁵⁹ Anayasa, Madde 61.5.

¹⁶⁰ 02/2010 sayılı Hükümet Yönetmeliği.

¹⁶¹ İdari Yönerge – YYİB – No.2008/02.

¹⁶² Yerel Özyönetim Yasası (03/L-040), Madde 23.

III. HAKLARINIZIN İHLAL EDİLMESİ DURUMDA NE YAPILMALIDIR

Kendi bireysel veya topluluk haklarınızın ihlal edildiğine inanıyorsanız, mahkemede konuyla ilgili dava açmanız tabii ki mümkündür. Ancak, mahkeme işlemleri uzun sürebilir ve pahalıya mal olabilir, dolayısıyla mahkemeye başvurmadan önce kullanabileceğiniz diğer seçenekler de mevcuttur.

2.12. Ombudsperson

Eğer bireysel veya topluluk haklarınızın bir kamu kuruluşu veya otoritesi tarafından ihlal edildiğine veya kötüye kullanıldığına inanıyorsanız, Ombudsperson ofisine şikâyetle bulunmak konusunda teşvik edilmektesiniz.

Haziran 2000 tarihinde kurulan Ombudsperson ofisi, Kosova kamu kuruluşları tarafından yapılan insan hakları ihlalleri veya söz konusu otoriteler tarafından hakların kötüye kullanılması ile ilgili iddiaları araştıran bağımsız bir kuruluştur. Ombudsperson ofisi Kosova'da yaşayan tüm vatandaşlar tarafından gelen şikâyetler üzerine araştırma yapabilir.

Ombudsperson ofisi aracılığıyla şikâyetle bulunmanız için yapmanız gerekenler:

- 'Halka açık günlerde' (yukarıda bakınız), Ombudsperson veya yetkili temsilcisi ile bizzat görüşünüz, veya
- Yazılı olarak şikâyet formunu doldurup herhangi bir Ombudsperson ofisine gönderiniz.
- 'Halka Açık Günler' sırasında, önceden randevu ayarlayarak, Ombudsperson veya yetkili temsilcisi ile birebir görüşebilirsiniz. Randevu işlemi herhangi bir Ombudsperson ofisi ile irtibat kurarak (konu ile ilgili detaylar hakkında söz konusu bölümün sonunda verilecektir) veya aşağıdaki adrese email atarak yapılabilir: ombudsperson@ombudspersonkosovo.org.
- 'Halka Açık Günler' ayda iki defa Priştine merkez ofisinde ve ayda bir kez Gilan, Mitroviça, İpek, Graçanitsa ve Prizren bölge ofislerinde

yapılmaktadır. Açık günler ayrıca talep üzerine diğ er belediyelerde de düzenlenmektedir.

Őikayette bulunmak için ayrıca Şikâyet formunu doldurup herhangi bir Ombudsperson ofisine göndermeniz (email aracılığıyla ve Őahsi olarak) yeterlidir. Söz konusu form herhangi bir Ombudsperson ofisinden alınabilir veya aşağıdaki adresten indirilebilir:

<http://www.ombudspersonkosovo.org/repository/docs/ComplaintFormPDF.pdf>

Eğer anadiliniz resmi diller arasında yer almıyorsa, yazılı ve sözlü olarak Ombudsperson Kuruluşuna kendi anadilinizde Şikâyette bulunabilme hakkınız vardır. Aynı zamanda Őik yetinizle ilgili cevabı da anadilinizde alma hakkınıza sahipsiniz.

İrtibat Bilgileri

Priştine Merkez Ofisi

Adres: Enver Maloku caddesi, Nr.28 (Güneş Tepesi yöresi)
Tel: +381 (0) 38 501 401, 545 303
Faks: +381 (0) 38 545 302
Email: ombudspersonkosovo@ombudspersonkosovo.org

Gilan Bölge Ofisi

Adres: Adem Yaşari caddesi, Belediye Binası II
Tel: +381 (0) 280 320 843
Ziyaret saatleri: Pazartesi ve Perşembe, 10.00 – 14.00

Graçanitsa Bölge Ofisi

Tel: +381(0) 38 65 118, +377 (0) 44 367 719, +381 (0) 64
37 11 137
Ziyaret saatleri: Pazartesi ve Perşembe, 10.00 – 14.00

Prizren Bölge Ofisi

Adres: Remzi Ademi caddesi, numarasız
Tel: +381 (0) 29 222 138
Ziyaret saatleri: Pazartesi ve Çarşamba, 10.00 – 14.00

Mitroviça Bölge Ofisi

Adres: Agim Hayrizi Meydanı, numarasız, Bölge Vergiler
Yönetimi Binası
Tel: +381 (0) 28 530 138
Ziyaret saatleri: Pazartesi ve Perşembe, 10.00 – 14.00

Mitroviça Yardımcı Şubesi

Adres: Filipa Visnyıça caddesi 4, Trepca Annex
Tel: +381 (0) 45 455 319, +381 (0) 63 817 44 79
Ziyaret Saatleri: Pazartesi ve Perşembe 10.00 – 14.00

İpek Bölge Ofisi

Adres: Kraliçe Teuta caddesi 59, Belediye Binası, 3. Kat, No. 3
Tel: +381 (0) 39 432 931
Ziyaret Saatler: Pazartesi ve Perşembe, 10.00 – 14.00

2.13. Belediye Kararına karşı Talepler

Eğer bir belediye kararına karşı şikâyetinde bulunmak isterseniz, bunu doğrudan vatandaşlar girişimi veya toplu dilekçe aracılığıyla yapabilirsiniz veya dolaylı bir şekilde, şikâyetinizi Topluluklardan Sorumlu Meclis Başkanı Yardımcısı veya ilgili belediye organlarına göndererek yapabilirsiniz.

Doğrudan mekanizmalar

Toplu dilekçe (petisyon) hakkı

Belediyede çıkarı olan herhangi bir kişi veya kuruluş, söz konusu belediye sorumlulukları ve güçleri ile ilgili Belediye Meclisi'ne toplu dilekçe sunabilir.

Belediye Meclisi söz konusu toplu dilekçeyi belediye tüzüğü ve çalışma prosedürleri çerçevesinde değerlendirmelidir.¹⁶³

Vatandaşların girişimi hakkı

Belediye sakinleri kendi girişimleriyle uygulamadaki yasalara uygun olarak ve belediyenin yetki alanı çerçevesinde konuların Belediye Meclisi tarafından görüşülmesi için yasa önerisinde bulunabilir.¹⁶⁴

Taraflar yasa önerisi tasarısını Belediye Meclisi Başkanı'na sunmalıdır.¹⁶⁵

Önerinin Belediye Meclisi tarafından görüşülmesi için, yasa taslağının belediyedeki kayıtlı seçmenlerin %15'i tarafından imzalanması gerekir.¹⁶⁶

Belediye Meclisi, önerinin kabul edildiği tarihten itibaren 60 gün içerisinde, yasa önerisini görüşmek ve bu doğrultuda harekete geçmekle yükümlüdür.¹⁶⁷

¹⁶³ Yerel Özyönetim Yasası (03/L-040), Madde 69.

¹⁶⁴ Yerel Özyönetim Yasası (03/L-040), Madde 70.1.

¹⁶⁵ Yerel Özyönetim Yasası (03/L-040), Madde 70.2.

¹⁶⁶ Yerel Özyönetim Yasası (03/L-040), Madde 70.3.

¹⁶⁷ Yerel Özyönetim Yasası (03/L-040), Madde 70.4.

Referandum hakkı

Belediye sakinleri Belediye Meclisi tarafından onaylanan yönetmeliğin referanduma sunulmasını talep edebilir.¹⁶⁸

Belediye Meclisi tarafından kabul edilen yönetmeliğin onaylandığı tarihi göz önünde bulundurularak, konuyla ilgili referandum talebi 30 gün içerisinde gönderilmelidir ve kayıtlı seçmenlerin %10'u tarafından imzalanmalıdır.¹⁶⁹

Belediye Meclisi referandum talebini kabul ettiği tarihten itibaren 30 gün içerisinde gerekli çalışmaları yapmalıdır.¹⁷⁰

Vatandaş şikâyetleri

Belediye organlarının idari kararıyla ilgili vatandaş şikâyetleri İdari Prosedürler Yasası (No. 02/L-28)'na uyumlu olarak ele alınmalıdır.¹⁷¹ Söz konusu yasanın tam metni için bakınız:

http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2005_02-L28_en.pdf.

Dolaylı mekanizmalar

Topluluklardan Sorumlu Meclis Başkanı Yardımcısı

Çoğunluk olmayan toplulukların toplam nüfusun 10%'nu oluşturduğu belediyelerde, kişiler Belediye Meclisi bünyesinde, Topluluklardan Sorumlu Belediye Meclisi Başkan Yardımcısı vasıtasıyla temsil edilmelidir.¹⁷²

Eğer Belediye Meclis'iniz tarafından alınan bir karar veya hükmün topluluk haklarınızı ihlal ettiğini düşünüyorsanız, Topluluklardan Sorumlu Belediye Meclis Başkanı Yardımcısı'na şikâyetle bulunabilirsiniz, kendisi söz konusu şikâyeti gözden geçirmekle yükümlüdür.¹⁷³ Topluluklardan Sorumlu Belediye Meclisi Başkan Yardımcısı konuyu görüşülmesi için Belediye Meclisi'ne sevk etmekle sorumludur.¹⁷⁴ Eğer Meclis almış olduğu karar ile ilgili şikâyeti gözden

¹⁶⁸ Yerel Özyönetim Yasası (03/L-040), Madde 71.1.

¹⁶⁹ Yerel Özyönetim Yasası (03/L-040), Madde 71.2.

¹⁷⁰ Yerel Özyönetim Yasası (03/L-040), Madde 71.3.

¹⁷¹ Yerel Özyönetim Yasası (03/L-040), Madde 8.

¹⁷² Ayrıca bakınız, bölüm 2.11.

¹⁷³ Anayasa, Madde 55.2.

¹⁷⁴ Anayasa, Madde 55.3.

geçirmeme kararını alırsa veya Topluluklardan Sorumlu Meclis Başkanı Yardımcısı şikâyeti gözden geçirdikten sonra söz konusu kararın topluluk haklarını ihlal etmediğini düşünürse, şikâyette bulunan kişi şikâyetini direkt olarak Anayasa Mahkemesi'ne gönderebilir. Anayasa Mahkemesi konun tekrar görüşülüp görüşülmeyeceği konusunda karar alır.¹⁷⁵

Diğer Belediye Mekanizmaları

Siz ayrıca Belediye Topluluklar Komitesi veya her belediyede mevcut bulunan Belediye Topluluklar ve Geri Dönüş Ofisi'ne şikâyette bulunabilirsiniz. Çoğunluk olmayan toplulukların belediye nüfusunun %10'nu oluşturduğu belediyelerde, şikâyetinizi doğrudan Topluluklardan Sorumlu Belediye Başkanı Yardımcısına göndermeniz konusunda sizi engelleyen bir konu yoktur. Ancak konuyla ilgili herhangi bir yasal mekanizma henüz oluşturulmuş değildir.

2.14. Konuya-Dayalı Mekanizmalar

Diller Komiserliği Ofisi

Diller Komiserliği Ofisi (DKO) – eski Dil Komisyonunun yerine geçen – Nisan 2012 tarihinde resmi dillerin (Arnavutça ve Sırpça) korunması ve geliştirilmesi ile Boşnak, Türk, Goralı, Romen, Aşkalı ve Mısırlı toplulukların dil haklarını güvenceye alarak, Kosova Cumhuriyeti kapsamında resmi dillerin eşit statüsü sürdürmek amacıyla oluşturulmuştur.

DKO Dillerin Kullanımı Yasası'nın uygulanmasını yönetmekle sorumludur.

DKO aşağıdaki durumlarda incelemede bulunma hakkına sahiptir:

- Alınan şikâyetler üzerine,¹⁷⁶ veya
- Kendi girişimiyle.¹⁷⁷

DKO'ya aşağıdaki durumlarda şikâyette bulunabilirsiniz:

- Resmi dillerin eşit statüsüne saygı gösterilmemesi, veya

¹⁷⁵ Anayasa, Madde 55.4.

¹⁷⁶ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 32.3.

¹⁷⁷ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 32.4.

- Resmi dillerin kullanımı veya anadili resmi diller arasında yer almayan topluluk dilleri ile ilgili herhangi bir yasa veya yönetmeliğe uygun hareket edilmemesi durumunda.¹⁷⁸

Şikâyet talebinizi yazılı bir şekilde yapmalısınız, imzaladıktan sonra Hükümet Binasında bulunan DKO'ya teslim etmelisiniz, ki bu orada arşivlenecektir.¹⁷⁹ Ardından üzerinde hükümetin mührünü taşıyan ve tarihi belirten belgenin bir kopyasını teslim almalısınız.

Araştırma tamamlandığında, DKO aşağıdaki konular hakkında önerilerde bulunabilir:

- Gerekli çözüm önlemleri, ve
- Düzeltme olanakları.¹⁸⁰

Verilen öneriler kabul edilebilir bir dönem içerisinde uygulanmaz ise, DKO tarafından belirtildiği şekilde, yazılı uyarı yayınlanabilir.

Yazılı uyarı yayınlandıktan sonra yine makul bir dönem içerisinde DKO önerileri uygulanmazsa, bu durum Kosova Meclisi ve Hükümetine sunulan yıllık rapor çerçevesinde belirtilmelidir.¹⁸¹

İrtibat Bilgileri

Hükümet Binası, Kat VI, No.605A
Anne Tereza caddesi, numarasız, 10 000, Priştine, Kosova
Tel: +381 38 200 14 448
Email: info-zkgj-kpj@rks-gov.net
Web: <http://www.commissioner-ks.org/>

¹⁷⁸ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 32.3.

¹⁷⁹ Yukarıdaki adrese bakınız.

¹⁸⁰ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 32.6.

¹⁸¹ Dillerin Kullanımı Yasası (02/L-37), Madde 32.8.

Kosova Sivil Hizmetleri Bağımsız İnceleme Kurulu (BİK)

Eğer bir kamu çalışanının istihdam süreci veya alınan karar neticesinde belirli bir azınlık topluluğuna bağlantınız nedeniyle ayrımcılı karşıtı prensibini ihlal ettiğini düşünüyorsanız, Bağımsız İnceleme Kurulu (BİK)'na şikâyetle bulunabilirsiniz.¹⁸²

BİK'na şikâyetle bulunmadan önce, ilgili kuruluş hakkında dâhili itiraz prosedürlerini tüketmek zorundasınız. Bununla birlikte, BİK aşağıdaki konularla ilgili kanıtları bulursa söz konusu başlangıç prosedürlerini atlayabilir:

- Misilleme korkusu,
- İşveren kuruluşu tarafından söz konusu dahili itiraza altmış (60) gün içerisinde çözüm getirememesi, veya
- Diğer gerekli sebepler.

Bu tür şikâyetler üç (3) Kurul üyesi tarafından oluşturulacak panel tarafından dinlenecektir. Kurula durumunuzu bildirirken, siz ve söz konusu işveren kuruluşunun olay hakkındaki tutumunuzu yazılı olarak sunabilme imkânınız vardır. Bu bilgiler karşı tarafa da sunulacaktır.

Kanıtlarla ilgili bir uyuşmazlık görülürse, her iki tarafın aynı toplantıda bulunma ve karşı tarafı işitme hakkı olmalıdır. Bu toplantılarda her iki taraf da çapraz sorgulama için konuyla ilgili kanıtları ve şahitleri sunabilirler.

Kurula gönderilen şikâyet hakkında dava işlemlerinin tamamlandığı tarihten itibaren altmış (60) gün içerisinde, yasal ve gerçeklere dayalı kanıtlar içererek, Kurulun yazılı bir şekilde kararını belirtmelidir.

Araştırma neticesinde Kurul işveren kurumunun ihlalde bulunduğunu görürse, ilgili işveren kuruluşunun yönetim memuru veya icra müdürüne yazılı olarak kararını bildirerek uygun işlemlerin yapılmasına dair emir vermelidir. İlgili görevli kararı aldığı tarihten itibaren on beş (15) gün içerisinde karara uyumlu davranılması konusunda sorumlu olacaktır. Bununla birlikte, işveren

¹⁸² Kamu Hizmetleri Bağımsız Denetleme Kurulu Yasası (2010/03-L-192).

kuruluşunun karara uymaması durumunda, Kurul konuyla Başbakan ve Genel Sekreterin Daimi Temsilcisine rapor sunmaktadır.

İrtibat Bilgileri

Bağımsız Medya Komisyonu Ofisi

Gazmend Zajmi caddesi 1, 10 000 / Priştine

Tel: +381 (0)38 245 031

Fax: +381 (0)38 245 034

Email: info@kpm-ks.org

Web: <http://kpm-ks.org/>

Bağımsız Medya Komisyonu (BMK)

Eğer bir medya kuruluşunun topluluklara yönelik haklarını ihlal ettiğini düşünüyorsanız, konuyla ilgili şikâyetinizi Bağımsız Medya Komisyonu (BMK)'na gönderebilirsiniz. Bununla birlikte, belirtmek gerekir ki birçok şikâyet BMK'yi konuya dâhil etmeden doğrudan söz konusu medya şirketiyle temasa geçerek çözülebilir.

İrtibat Bilgileri

Bağımsız Medya Komisyonu Ofisi

Gazmend Zaymi caddesi No.1, 10 000 / Priştine

Tel: +381 (0)38 245 031

Fax: +381 (0)38 245 034

Email: info@imc-ko.org

YASAL ÇERÇEVE

Aşağıda topluluk konularıyla ilgili Kosova'daki en önemli yasaların listesini bulabilirsiniz:

- Kosova Cumhuriyeti Anayasası
<http://www.kuvendikosoves.org/?cid=2,100,48>
- Kosovadaki Topluluklar ve Üyelerinin Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Yasası (03/L-047)
<http://gazetazyrtare.rks-gov.net/Documents/anglisht-75.pdf>
- Kosova'daki Topluluklar ve onların Üyelerinin Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Yasası'nın Değiştirilmesi (04/L-020)
<http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/Law%20on%20amending%20the%20law%20on%20communities.pdf>
- Ayrımcılık Karşıtı Yasası (2004/3)
http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2004_3_en.pdf
- Yerel Özyönetim Yasası (2008/03-L040)
<http://www.assembly-kosova.org/?cid=2,191,249>
- Dillerin Kullanımı Yasası (2006/02-L37)
<http://www.assembly-kosova.org/?cid=2,191,204>
- Prizren Tarihi Şehir Yasası (2011/04-L-066)
<http://www.assembly-kosova.org/?cid=2,191,940>
- Özel Koruma Bölgeleri Yasası (2008/03-L039)
<http://www.assembly-kosova.org/?cid=2,191,248>
- Kosova Radyo Televizyonu Yasası (2011/04-L-046)
<http://www.assembly-kosova.org/?cid=2,191,860>
- Bağımsız Medya Komisyonu Yasası (04/L-044)
<http://www.assembly-kosova.org/?cid=2,191,848>
- Kosova Cumhuriyeti Belediyelerinde Eğitim Yasası (03/L-068)
<http://www.assembly-kosova.org/?cid=2,191,265>
- Kosova Cumhuriyetinde Üniversite Öncesi Eğitim Yasası (2011/04-L-032)
<http://www.assembly-kosova.org/?cid=2,191,666>

Anne Tereza caddesi, No. 41, Daire. 29
10000 Priştine
Kosova
Tel. +381 (0) 38 224 473

Čika Jovina caddesi, No. 3, Kat 1
38220 Kuzey Mitroviça
Kosova
Tel. +381 (0) 64 00 55 488

Email: info@ecmikosovo.org

Web: www.ecmikosovo.org

